

Economisch-Statistische Berichten

Het wereldautopark

Meer sociaal-economisch onderzoek?

Prof. W. J. de Langen

Belastingherziening 1953

Compensatie van de huurstijging

B. Diesbergen

Vereenvoudiging van de loonadministratie?

(I)

Ir M. K. Hylkema

Het XIIIde Internationaal Zuivelcongres

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1884

WOENSDAG 8 JULI 1953

DYNAMOS, MOTOREN, INSTALLATIES

VOOR UW ZAKEN- OF VACANTIEREIZEN
verstrekken wij U
REISDEVIEZEN

Wij verlenen onze bemiddeling bij het sluiten van
BAGAGE- EN ONGEVALLENVERZEKERINGEN

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.**

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
86 kantoren in Nederland

Uitvoering van bouw- en
betonwerken onder toepassing
van alle moderne bouw-
methoden

VRAAGT BROCHURE WERNINK's WERKEN No. 35

**N.V. WERNINK's BETONMAATSCHAPPIJ
LEIDEN**

Directie: P. A. WERNINK Jr en Ir J. J. G. VAN HOEK

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

**Makelaars en Taxateurs Vaste Goederen
Hypotheeken Verzekeringen**

HUIZENBEHEER

Makelaarskantoor **LANGEJAN**

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 ROTTERDAM

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam. (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

*** Adverteer in de E.-S.B. ***

Het wereldautopark

Aan het begin van dit jaar waren er in alle landen ter wereld tezamen 76,1 mln auto's geregistreerd, 3,3 mln meer dan een jaar tevoren. Sedert 1940 is het wereldautopark met niet minder dan 31,5 mln stuks of 70 pCt uitgebreid. Laatstgenoemde cijfers, die betrekking hebben op een periode van dertien jaar, winnen aan betekenis, indien men hen vergelijkt met die over de daaraan voorafgaande dertienjarige periode. Welnu, van 1927 tot 1940 nam het totaal aantal auto's toe van 27,6 mln tot 44,6 mln, derhalve met ruim 60 pCt. Het blijkt dus, dat de toeneming gedurende de periode 1940-1953, ondanks verliezen en productiebeperkingen tijdens de oorlog, zowel absoluut als relatief groter is geweest dan in de dertien daaraan voorafgaande jaren. Deze groei is temeer opmerkelijk, daar hij zich zo goed als geheel heeft voltrokken in de jaren 1947-1952; in 1947 nl. was het aantal auto's slechts 0,8 mln groter dan in 1940.

De toeneming van het autopark in de diverse werelddelen geeft aanzienlijke verschillen te zien. Gedurende de afgelopen dertien jaren was zij naar verhouding het geringst in Europa, waar zij ten gevolge van de nasleep van de oorlog en de benzinerantsoenering beperkt bleef tot 40 pCt. In Noord-Amerika hield zij met ca 75 pCt ongeveer gelijke tred met de toeneming van het wereldtotaal en in de overige werelddelen — Oceanië uitge-

zonderd — beliep zij meer dan 100 pCt. Een interessante bijzonderheid is, dat de uitbreiding van het autopark in de jaren 1947-1952 relatief het sterkst was in de in economisch opzicht minder ontwikkelde gebieden.

Zoals de tabel duidelijk doet uitkomen, wordt de verdeling van het aantal auto's over de werelddelen gekenmerkt door scherpe contrasten. In Noord-Amerika, waar ongeveer 7 pCt van de wereldbevolking verblijft houdt,

bevindt zich niet minder dan 73 pCt van het aantal auto's, terwijl Azië, dat meer dan de helft van de wereldbevolking herbergt, het met slechts 1/50 van het wereldtotaal moet stellen! Ongeveer 3/4 van alle auto's bestaat uit personenauto's. In de Verenigde Staten, waar van de drie gezinnen er twee over een of meer auto's beschikken, bedraagt het aantal personenauto's ruim 80 pCt van het gehele autopark. Overal elders is dit percentage lager; in Rusland en de overige landen achter het ijzeren gordijn is

het wel zeer gering, hetgeen voortvloeit uit het feit, dat aldaar de productie van vrachtauto's wordt bevorderd, terwijl die van personenauto's aan beperkingen is onderworpen. Afgezien van dit speciale geval, zou uit de tabel het volgende verband kunnen worden afgeleid: hoe groter het aantal personen per auto is, des te geringer is over het algemeen het aantal personenauto's uitgedrukt in een percentage van het totale autopark.

AANTAL GEREGEREERDE AUTO'S PER 1 JANUARI 1953 ¹⁾						
Gebied	Aantal auto's ²⁾		Aant. inwoners ³⁾		Aantal inwoners per auto	Personenauto's in pCt v.h. totaal aantal auto's
	(in mln)	(in pCt van het wereld-totaal)	(in mln)	(in pCt van de wereld-bevolking)		
Noord-Amerika:	55,4	72,8	171	7,1	3	82
Verenigde Staten	52,3	68,7	157	6,5	3	82
Canada	3,1	4,1	14	0,6	4,5	75
Latijns-Amerika	2,3	3,0	168	7,0	75	58
Europa:	13,2	17,3	574	23,9	43,5	60
Noord-West	9,9	13,0	196	8,2	20	69
Zuid	1,2	1,6	108	4,5	94	61
Ijzeren Gordijn-landen	2,1	2,8	270	11,2	128	16
Oceanië	2,3	3,0	14	0,6	6	69
Azië (excl. Rusland)	1,6	2,1	1.270	52,8	783	41
Afrika:	1,4	1,8	206	8,6	147	66
Zuidafrikaanse Unie	0,6	0,8	13	0,5	20	77
Noord	0,3	0,4	43	1,8	127	65
Rest	0,4	0,5	150	6,2	361	48
Wereldtotaal	76,1	100,0	2.403	100,0	32	76

¹⁾ Bewerkt naar gegevens uit „The American Automobile“.

²⁾ Personenauto's, vrachtauto's e.d.

³⁾ Schattingen.

INHOUD

Het wereldautopark	Blz. 523	Dr F. Edding: The refugees as a burden, a stimulus and a challenge to the West German economy;	Blz. 536
Meer sociaal-economisch onderzoek?	525	Dr H. Wander: The importance of emigration for the solution of population problems in Western Europe;	536
Belastingherziening 1953; compensatie van de huurstijging door Prof. W. J. de Langen: ...	526	Nrs I, II en IV van „Publications of the Research Group for European Migration Problems“, bespr. door Mevr. Dr H. Verwey—Jonker ...	536
Vereenvoudiging van de loonadministratie? (I), door B. Diesbergen	529	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ...	537
Het XIIIde Internationaal Zuivelcongres, door Ir M. K. Hylkema	532	Statistiek en:	
London Letter, door Henry Hake	534	Wisselkoersen	537
Boekbesprekingen:		Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	538
P. J. Potgieser: Inleiding tot de bedrijfseconomie, bespr. door Drs R. Slot	535	Bankstaten	539
H. A. Citroen: European emigration overseas; past and future;	536		

Voor de niet-gesigeneerde artikelen is de commissie van redactie verantwoordelijk.

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.
COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Meer sociaal-economisch onderzoek?

Drie auteurs hebben onlangs in „E.-S.B.” betoogd, dat er meer sociaal-economisch onderzoek in Nederland nodig is. De auteurs hebben van onderzoek grote verwachtingen. Bruikbaar onderzoekswerk moet een zekere proportionaliteit vertonen tussen waarneming en inzicht, tussen beschikbare gegevens en theoretische diepgang; en daarnaast de samenhang der dingen ook buiten het economische goed zien. Het moet geleid worden door gevoel voor proportie en door een aanvoelen van althans een deel der succeschansen. Het moet worden uitgevoerd door de juiste combinatie van massaal routinewerk en op hoog niveau staand theoretisch werk. Wanneer deze proportionaliteiten in het oog worden gehouden, dan zijn er ongetwijfeld grotere mogelijkheden dan een aantal „practici” denken. Men moet echter hierbij bedenken dat er altijd schaarste is aan de zeer goede krachten. Verder verdient het verre de voorkeur de bestaande instellingen van meer middelen te voorzien boven inrichten van nieuwe. Dit artikel komt tot de conclusie, dat de grotere instellingen op het gebied van sociaal en economisch onderzoek een gecoördineerd programma dienen te publiceren, op grond waarvan zal kunnen worden vastgesteld of de gemeenschap — in de ruimste zin — daarvoor meer middelen beschikbaar meent te moeten stellen.

Prof. W. J. DE LANGEN, Belastingherziening 1953; compensatie van de huurstijging.

Schrijver behandelt de wetsontwerpen welke beogen een redelijk verdeelde, fiscale compensatie te verlenen tegenover de aanstaande verhoging van de huren, en wel voor ongeveer de helft van deze verhoging. Het eerste ontwerp betreft de verlaging van de suikeraccijns. Schrijver acht dat de volksgezondheid mogelijk eerder gebaat zal zijn met de afschaffing van de vrijstelling van omzetbelasting van een aantal suikerhoudende artikelen dan met een grote verlichting van deze accijns. Het tweede ontwerp betreft de afschaffing van de omzetbelasting op brandstoffen voor huisbrand en op schoeisel. Schrijver acht deze objecten goed gekozen. Het derde ontwerp betreft verzachtingen in de belastingen naar het inkomen en het vermogen. Een belangrijk punt in dit ontwerp zal een verlichting brengen voor de gezinnen met kinderen van 17 tot en met 24 jaar, die nog onderwijs genieten of worden opgeleid voor een beroep. Daarbij wordt voorgesteld de leeftijdsgrens van de in opleiding zijnde kinderen te verhogen van 25 tot 27 jaar. Dit kan de indruk wekken, dat hierdoor een verzachting zal worden aangebracht. Het effect zal echter meermalen tegengesteld zijn door een uitspraak van de Hoge Raad. Het vierde ontwerp bevat een herziening van de tariefbepalingen inzake de personele belasting. Schrijver juicht de compensatie van de huurverhoging door verlaging van de personele belasting ten zeerste toe.

B. DIESBERGEN, Vereenvoudiging van de loonadministratie? (I).

Schrijver is van mening, dat de verwachtingen die door het rapport van de Commissie v. d. Tempel met betrekking tot de coördinatie van de bepalingen der sociale verzekeringswetten met die van de loonbelasting en de vereveningsheffing gewekt zijn, te hoog gespannen zijn. Schrijver komt tot de conclusie dat de oude loon-

lijst niet uit 32 kolommen (zoals het rapport stelt) behoeft te bestaan, doch uit 22 en dat de nieuwe loonlijst geen 14 kolommen (volgens het rapport) doch 17 kolommen moet bevatten. Vervolgens plaatst schrijver enkele critische kanttekeningen bij de punten A en B van de samenvatting der voorstellen, die in het rapport zijn verrat.

Ir M. K. HYLKEMA, Het XIIIde Internationaal Zuivelcongres.

Het XIIIde Internationaal Zuivelcongres werd van 22-26 Juni jl. te Scheveningen gehouden. Aan het einde van het congres werden door de leiding aanbevelingen geformuleerd, waarin een aantal positieve denkbeelden werden vastgelegd omtrent de richting, waarin melkveehouderij en zuivelindustrie zich dienen te bewegen. Het werd gewenst geacht te streven naar een algemene verbetering van de aan de fabrieken te leveren melk. Uitbetaling naar kwaliteit is daartoe nodig. In de laatste aanbeveling wordt gezegd, dat door internationale en andere organisaties iedere poging moet worden ondernomen om een eind te maken aan de ongezonde situatie, dat in sommige landen grote overschotten van melk en melkproducten aanwezig zijn, terwijl in andere landen hieraan zeer ernstige tekorten bestaan. De synthese van de belangen van consumenten en producenten vormt het voornaamste thema van de door het congres aangenomen aanbevelingen.

— SOMMAIRE —

Enquête sociale-économique plus approfondie aux Pays-Bas?

Dans „E.-S.B.” il est affirmé, par un trio d'auteurs, qu'une enquête sociale-économique plus approfondie aux Pays-Bas est nécessaire. Cet article conclut que, si l'on se rallie aux opinions des auteurs quant au développement de l'enquête sociale-économique, il faut avant tout viser à renforcer les moyens des institutions déjà existantes, plutôt qu'en créer des nouvelles.

Prof. W. J. DE LANGEN, Révision des impôts 1953; compensation de la hausse des loyers.

Le gouvernement néerlandais a introduit cinq projets de lois qui, entre autres, ont en vue d'assurer une compensation fiscale raisonnablement répartie, vis-à-vis de la prochaine hausse des loyers, compensation atteignant environ la moitié de cette hausse. L'auteur conclut, dans cet article, que le gouvernement a, en général, établi un choix heureux parmi les divers moyens de compensation, avec une réserve, concernant l'abaissement des droits d'accise sur le sucre.

B. DIESBERGEN, Simplification de l'administration des salaires? (I).

L'auteur estime exagérés les espoirs fondés sur le rapport de la commission v. d. Tempel qui a trait à la coordination des dispositions des lois de sécurité sociale avec celles des impôts sur les salaires.

Ir M. K. HYLKEMA, Le XIIIe Congrès International des produits du Lait.

Un rapport concernant le XIIIe Congrès International des produits du Lait, qui s'est tenu à Scheveningue du 22 au 26 juin courant. L'auteur commente les recommandations faites quant à la direction dans laquelle doivent se mouvoir la laiterie et l'industrie du lait.

Meer sociaal-economisch onderzoek?

Drie auteurs hebben in de kolommen van dit blad, in de laatste twee maanden, betoogd: er is meer sociaal-economisch onderzoek in ons land nodig. Gevraagd een... structuurwetenschap! riep Dr Kohnstamm¹⁾ uit, naar aanleiding van de Vierde Industrialisatienota. Dr Zonnenberg²⁾ bepleit de oprichting, naast de 74 bestaande instellingen voor wetenschappelijk onderzoek op het terrein der sociale wetenschappen, „een moderne research-instelling voor het oplossen in toepasbare vorm van overheersend belangrijke maatschappelijke vraagstukken en het ontwerpen van economische politiek op lange termijn”. Ing. Bijleveld³⁾ stelt dat de overtuiging veld wint „dat het oprichten van speciale research- en planningsorganen voor afzonderlijke bedrijfsklassen — in ons land althans — de voorkeur verdient”.

Bij alle drie de auteurs bestaat een gevoel van onvrede met wat op het gebied van economisch en sociaal onderzoek op het ogenblik geschiedt. Zij stellen kennelijk dat het Nederlandse volk — particulieren en Regering tezamen — een onvoldoende gedeelte van hun activiteit richten op het speurwerk dat de toekomst der eigen samenleving tot onderwerp heeft. Voor een deel gaat het hierbij misschien om een kwestie van publiciteit alleen; de Regering bijv. is niet zeer royaal met het publiceren van de onderzoeken die door haar eigen instellingen op dit terrein zijn of worden verricht. Wat minder terughoudendheid schijnt ons hier aan te bevelen; al kan men misschien zeggen dat de over-critische houding van de tegenwoordige intellectuelen mede debet is aan deze regeringsschroom.

De hoofdzaak ligt echter wel elders; de auteurs hebben blijkbaar van verder onderzoek grote verwachtingen. En hierin verschillen zij kennelijk van degenen die de koorden van de beurzen — openbare en particuliere — aanhalen. Men moet aannemen dat ook zij — alle drie zelf wetenschappelijk gevormd en actief — de beperkingen van de research ter dege kennen. Met name het onderwerp dat hen alle drie heeft geïnspireerd: de toekomstige economische ontwikkeling, bevat vele elementen die men menselijk gesproken niet kan weten. De economische beweging is altijd in aanzienlijke mate een opeenhoping van toevallige factoren geweest: toevallige technische factoren, toevallige politieke coincidenties, toevallige natuurlijke gebeurtenissen. Kunnen wij veel aan inzicht winnen door dieper onderzoek en kunnen wij daarmee het economisch beleid een aanmerkelijk hechtere fundering verschaffen?

Bij onze regenten evenals bij onze grootondernemers — de twee groepen die voor financiering van meer onderzoek in aanmerking zouden komen — bestaat er kennelijk een zekere mate van scepsis over deze mogelijkheden. En toegegeven zal moeten worden dat een oncritische of ongedifferentieerde vergroting van het research-apparaat niet bij voorbaat een garantie voor succes is. Zoals voor elke bedrijfsinspanning geldt, is ook hier een zorgvuldige keuze tussen vele mogelijkheden eerste vereiste. Het is maar al te bekend dat er veel economisch onderzoek van twijfelachtige waarde is gebleken.

Zuiver-descriptieve of zuiver-speculatieve onderzoek-

kingen zijn op dit terrein zeer talrijk. Het aantal beschouwingen gebaseerd op „ervaring”, dat weinig hout snijdt, omdat de ervaring te eng of te eenzijdig dan wel te subjectief is, is legio. Werkelijk bruikbaar onderzoekingswerk moet een zekere proportionaliteit vertonen tussen waarneming en inzicht, tussen beschikbare gegevens en theoretische diepgang; en daarnaast de samenhang der dingen ook buiten het economische goed zien. Het moet geleid worden door gevoel voor proportie en door een aanvoelen van althans een deel der succesansen. En het moet ten slotte worden uitgevoerd door de juiste combinatie van massaal routinewerk en op hoog niveau staand theoretisch werk. Met name te verwerpen zijn in dit verband alleen-maar massa'e enquêteringen aan de ene kant en alleen-maar bespiegelende analyses van middelmatige en enigszins alleenstaande theoretici.

Wanneer deze proportionaliteiten in het oog gehouden worden, dan zijn er, daarin moeten wij de geciteerde auteurs bijvallen, ongetwijfeld grotere mogelijkheden dan een aantal „practici” denken. Het tijdig ontdekken van meer belangrijke onevenwichtigheden in onze economische ontwikkeling blijft, ondanks alle onzekerheden in die ontwikkeling, van veel gewicht. Het vooruit schatten van kapitaalbehoeften, afzetbehoeften en -mogelijkheden, van behoefte aan scholing, aan leerkrachten; het voorbereid zijn op conjunctuurterugslagen, het doorgronden van psychologische spanningen, het volkaderen van technische trends — deze reeks van volkomen willekeurige voorbeelden van inzichten die research kan brengen toont het aan — blijven hulpmiddelen bij de politiek en de bedrijfsactiviteit die een grote waarde hebben.

Doch men zal naar onze mening goed doen, daarbij twee zaken niet over het hoofd te zien.

Ten eerste, dat er op elk terrein van wetenschappelijk onderzoek een groter tekort is aan ideeën dan aan mensen. Of, in andere vorm gezegd: er is altijd schaarste aan de zeer goede krachten. Wanneer de heer Zonnenberg de eigenschappen opsomt waaraan de leiders en de curatoren van zijn instituut moeten voldoen, dan kan de conclusie slechts luiden: deze lieden zijn ook nu reeds aan het een of andere wetenschappelijke werk verbonden, want zulke eigenschappen komen alleen voor bij mensen die dit werk in elk geval zullen doen; zij kunnen en willen niet anders. Wanneer men meer wil doen, zal men dat meerdere moeten laten doen door de minder begaafden en de uitvoerende technische assistenten, die men uit andere werkzaamheden of uit de werkloosheid aantrekt. Het is dan echter gewent dat de leiding blijft bij de meest gequalificeerden; anders is de kans op inefficiënt werk groot.

Dit brengt ons vanzelf op het tweede punt. Het voorgaande betekent dat men niet zozeer moet denken aan het inrichten van nieuwe instellingen. Het verdient verre de voorkeur de bestaande van meer middelen te voorzien. Aan de ene kant, om te voorkomen dat energie en geld verloren gaan in nieuwe administratieve werkzaamheden voor welke de wet der afnemende grenskosten geldt. Aan de andere kant, omdat wij toch reeds getuige zijn geweest, na de oorlog, van een te veel aan ieder op zichzelf weinig draagkrachtige instellingen van onderzoek.

¹⁾ Dr G. A. Kohnstamm, „Kanttekeningen bij de Vierde Industrialisatienota”, „E.-S.B.” van 6 Mei 1953, blz. 349.

²⁾ Dr J. M. E. M. A. Zonnenberg, „Het ontwerpen via research van economische politiek op lange termijn”, „E.-S.B.” van 1 Juli 1953, blz. 512.

³⁾ J. P. Bijleveld, „Planning hier en in de Verenigde Staten”, „E.-S.B.” van 1 Juli 1953, blz. 507.

Tegen het zojuist betoogde zou alleen dan bezwaar moeten worden gemaakt indien het zou leiden tot een monopolievorming. Dit gevaar is echter, getuige het aantal reeds aanwezige instituten, door Dr Zonnenberg genoemd, niet te duchten.

Deze overwegingen leiden ons tot de slotsom: laat men, indien men het met de schrijvers eens is, dat meer onderzoekswerk geschieden moet, eerder zoeken in het versterken van de middelen der reeds bestaande instellingen dan in het scheppen van nieuwe.

Het zal er dan echter vooral op aankomen dat deze instellingen zelf, door het opstellen van goedgekozen programma's, de geldmiddelen weten aan te trekken die zij daartoe menen nodig te hebben. Het is onzes inziens dan bovendien zó, dat de meest belovende programma's

het best kunnen worden aangevat door de grotere instellingen. Van zulke programma's zal nl. naar onze mening een belangrijk kenmerk zijn dat zij vooral nieuwe empirische gegevens verzamelen. In vele onderdelen van de sociale wetenschappen is meer behoefte aan additionele feiten en cijfers dan aan theorieën. Er is dus behoefte aan grotere enquêtes. Het is ons bekend dat er verschillende projecten bestaan die voor aanvatting in aanmerking zouden komen. De weg die zou moeten worden ingeslagen is dus deze: laten de grotere instellingen op het gebied van sociaal en economisch onderzoek een gecoördineerd programma publiceren, op grond waarvan zal kunnen worden vastgesteld of de gemeenschap — in de ruimste zin — daarvoor meer middelen beschikbaar meent te moeten stellen.

Belastingherziening 1953

Compensatie van de huurstijging

Een belastingvermindering op tal van punten. Ondanks de gebruikelijke uitingen van ontevredenheid, te voorschijn komende bij elke belastingherziening, zou het voorjaar van 1953 wel eens een historisch moment in de fiscale ontwikkeling in Nederland kunnen blijken te zijn. Veertig jaren lang is de schroef steeds verder omhoog gedraaid, de inkomstenbelasting in de eerste plaats, tot hoogten die een stille revolutie hebben teweeggebracht. Een enkele maal gaf de wetgever een slagje terug, waarna steeds weer de trendbeweging naar boven werd hervat. Deze was — zo zegt men vaak — het gevolg van twee wereldoorlogen en van de Korea-oorlog met de dreiging van een derde wereldoorlog, maar het komt mij voor, dat zij alleen het proces hebben versneld, het proces dat onvermijdelijk was geworden door en zijn directe oorzaak vond in de invoering van het algemene kiesrecht.

Doch er is een grens aan de beweging omhoog in iedere niet-communistische maatschappij, want deze kan niet zonder arbeids- en ondernemingslust noch zonder interne bedrijfsfinanciering, en ook bezwaarlijk zonder sparen door particulieren buiten het eigen bedrijf. Het is mogelijk dat het nu voorgestelde samenstel van verminderingen het moment aangeven, waarop een grens in ons land werd bereikt; ik denk in het bijzonder aan de ruggegraat van ons belastingstelsel, de inkomstenbelasting.

Zeker, de verhogingen van de inkomsten- en vennootschapsbelasting in 1951 werden slechts voor vier jaren toegestaan en die van de inkomstenbelasting omvatte niet alle inkomsten. En dus mocht men verwachten dat zij automatisch aan het einde van 1954 weer zouden verdwijnen? Zo is de historie tot dusver niet geweest; wat eenmaal was, al was het tijdelijk gedacht, bleef in de regel, zij het soms met enige wijziging. Deze keer verdwijnt de tijdelijke verhoging van de inkomstenbelasting geheel, de marginale percentages van de inkomstenbelasting van 85 (voor ongehuwden) en van 82½ pCt dalen weer tot 77½ en 75 en tegelijkertijd worden voor deze belasting, voor de vermogens-, vennootschaps-, personele, omzetbelasting en de suikeraccijzen andere verminderingen voorgesteld, gezamenlijk een verlichting van de totale belastingdruk met circa 5 pCt brengend.

Eén zwaluw maakt nog geen zomer, nog geen lente; van een seizoenbeweging is trouwens op het punt van de belastingdruk geen sprake. Maar deze zwaluw brengt

toch misschien de boodschap dat, althans in enkele richtingen en voor vreedstijd, het einde van een ontwikkeling werd bereikt.

Bezien wij nader, hoe de Regering de schaal heeft gehanteerd bij haar zeer moeilijke taak, de afweging van de belangen van alle belastingplichtigen in al onze belastingen.

Zij heeft vijf ontwerpen ingediend, de nos 3037-3041. Er ontbreekt nog één, dat een vermindering van de school- en collegegelden zal brengen. Tezamen beogen deze ontwerpen voornamelijk twee doeleinden: een redelijk verdeelde, fiscale compensatie te verlenen tegenover de aanstaande verhoging van de huren, en wel voor ongeveer de helft van deze verhoging, en het bedrijfsleven meer lucht te verschaffen en te stimuleren, vooral ter wille van de werkgelegenheid. In dit artikel zullen de maatregelen, welke het eerstgenoemde doel nastreven, de revue passeren. Zij gaan in tegelijk met de huurverhoging op 1 Januari 1954; de tweede groep van maatregelen zal reeds gedurende 1953 van kracht zijn.

Het eerste ontwerp, no 3037, is misschien wel het slechtste deel van het gehele complex. Het wil een verlaging brengen van de suikeraccijzen — welke met inachtneming van de subsidie 28,1 cent per kg. bedraagt — met 9,1 cent, bij een winkelprijs van circa 90 cent (offer voor de Schatkist geraamd op f 30 mln).

Onze accijnzen hebben een goede ontwikkeling achter de rug. Geleidelijk aan zijn de sociaal niet-verantwoorde accijnzen op eerste levensbehoeften, als zout en vlees, verdwenen en zijn van deze extra zware prijsverhogende belastingen in hoofdzaak die overgebleven, welke drukken op goederen, waarvan de wetgever het geoorloofd acht het verbruik eerder te remmen dan te stimuleren, gedistilleerd, bier, tabak. Welke is in dit beeld de plaats van de suikeraccijzen? De voorstellers, Minister Van de Kieft en Staatssecretaris Van den Berge, schrijven in de M. v. T., dat suiker voorheen werd beschouwd als een artikel, dat niet tot de noodzakelijke levensbehoeften behoorde, maar dat er in de loop van de jaren een vergaande wijziging is ingetreden en dat „suiker thans practisch door iedereen als dagelijks consumptiemiddel gebezigd wordt". Ja, maar de ontwikkeling is, wanneer ik het goed heb, nog verder gegaan: het snoepen is evenals het roken reeds op een te hoog niveau gekomen, en wanneer de Regering haar eigen, op het gebied van de volksgezondheid bevoegde instantie en de Nederland-

se Voedingsraad eens raadpleegt — en deze naar ik vernam niet geraadpleegde instanties dienen hier m.i. gehoord te worden — dan zal zij waarschijnlijk vernemen, dat een toeneming van het suikerverbruik door ons volk moet worden ontraden. Om over de zienswijze van de tandartsen maar te zwijgen. Men zie ook de stijging van het verbruik van suiker en suikerhoudende artikelen volgens de opgaven van het C.B.S.

De volksgezondheid zal mogelijk, eerder dan met een grote verlichting van deze accijns, gebaat zijn met de afschaffing van de vrijstelling van omzetbelasting van een aantal suikerhoudende artikelen. Niet alles wat „door iedereen als dagelijks consumptiemiddel gebezigd wordt” behoort tot „de noodzakelijke levensbehoeften”. Zijn er bijv. niet invoerrechten, welke in dit verband eerder voor verlichting of afschaffing in aanmerking komen dan de belasting op suiker en suikerhoudende artikelen? En is de toepassing van een algemeen percentage van 3,9 omzetbelasting technisch niet vrijwel even goed hanteerbaar als van 4?

De Regering noemt deze verlaging „op zich zelf gerechtvaardigd en in de gegeven omstandigheden zelfs noodzakelijk”. De eerste kwalificatie kan niet aanvaard worden; hoe staat het met de noodzakelijkheid? Deze term slaat op het Benelux-verdrag tot unificatie van de accijnzen, dat ons verplicht over enige tijd de suikeraccijns terug te brengen tot 14 cent per kg. Dan is de tweede conclusie dat dit misschien wel het slechtste deel van dat unificatieverdrag is; dat daarin geen reden ligt om reeds thans over te gaan tot verlaging van deze accijns, doch wel om te trachten in overleg met onze Benelux-partners dit punt van de unificatie nog herzien te krijgen. Wat zeggen de Belgische en Luxemburgse statistieken omtrent het verbruik van suiker en suikerhoudende artikelen en wat zeggen de medische instanties in België en Luxemburg over het niveau van dit verbruik?

Ontwerp no 3038 beoogt de afschaffing van de omzetbelasting op brandstoffen voor huisbrand (raming f 18 mln) en op schoeisel (raming f 15 mln), naar het mij voorkomt goed gekozen objecten.

Tot dusver golden de vrijstellingen van omzetbelasting voornamelijk voor voedingsmiddelen; alleen water en zeep, kranten en tijdschriften en kunstledematen genoten bovendien dit voorrecht.

De term brandstoffen zal hier omvatten steenkolen, bruinkolen, briketten, cokes, turf en huisbrandolie. De beperking tot de brandstoffen gebruikt voor huisbrand — er zal geen vrijstelling zijn voor bedrijfsdoel-einden — zal worden bereikt door twee nieuwe maatregelen:

1. een vrijstelling van de leveringen door de kleinhandel aan particulieren, gepaard met een vrijstelling van eventuele rechtstreekse leveringen door fabrikanten aan particulieren;

2. een teruggaaf aan de kleinhandelaar van de belasting, welke reeds bij de levering door de fabrikant of bij de invoer werd betaald.

(Leveringen van brandstoffen door groothandelaren zijn thans reeds vrijgesteld).

Het te restitueren belastingpercentage is nog niet vastgesteld; de fiscus zal niet eenvoudig 4 pCt van de inkoop-prijs van de kleinhandelaar teruggeven, want er werd geen belasting betaald over de winstmarge van de eventuele tussenschakel noch over de transportkosten. De Minister van Financiën zal het percentage van de wer-

kelijk betaalde belasting nog ramen, zal dit kunnen variëren in de loop van de tijd en, wanneer dit pas geeft, ook met de soort van de brandstof.

Nemen wij in aanmerking dat er vele duizenden kleine brandstoffenhandelaren in ons land zijn, dan is te verwachten dat deze restitutie bij de uitvoering de kleinhandel en de belastingadministratie handen vol werk zal geven. Wij zullen moeten afwachten, of deze regeling — die in beginsel dezelfde is als de regeling welke geldt bij uitvoer van goederen — technisch bevredigend zal werken.

Een dergelijke complicatie doet zich niet voor bij de vrijstelling voor schoeisel; deze is ruim, zodat bijv. ook laarzen, pantoffels, sportschoenen en klompen er onder vallen. Belast blijven hier alleen de schoenen, laarzen, muilen en pantoffels, welke vallen onder het weeldetarief van 15 pCt, t.w. bij vervaardiging „uit leder van krokodillen, hagedissen, slangen of andere reptielen, uit verguld of verzilverd leder, uit natuurbont, uit natuurzijde, uit satijn, uit nylon of uit een andere stof geheel of gedeeltelijk bedekt met aluminium, zilver of goud bladmetaal”. Ook de duurste dames- en herenschoenen van runderleer zullen voortaan vrij zijn.

De vrijstelling voor huisbrand zal naar de schatting van de voorstellers een verlichting van ongeveer f 6,50 per jaar geven, die voor schoeisel varieert sterk in verband met de grootte van het gezin, van f 2 tot f 7; tezamen zullen zij ca 6 pCt van de kleinhandelsprijs van deze goederen bedragen.

De considerans van het derde ontwerp (3039) behelst „dat het, mede in het kader van de fiscale voorzieningen ter tegemoetkoming in de huurverhoging van woonhuizen, wenselijk is op enige punten verzachtingen aan te brengen in de belastingen naar het inkomen en het vermogen”.

Een van de belangrijkste maatregelen uit dit ontwerp wordt gebaseerd op een ander motief dan dat van de huurverhoging, nl. op „het gestegen niveau van kosten voor het primaire levensonderhoud”. Dit geldt de verhoging van het belastingvrije minimum voor de inkomstenbelasting (en de loonbelasting) van f 1.140 tot f 1.380 voor ongehuwden, van f 1.650 tot f 1.920 voor gehuwden zonder kinderen, van f 2.070 tot f 2.370 voor gezinnen met 1 kind, van f 2.490 tot f 2.790 voor gezinnen met 2 kinderen, van f 3.120 tot f 3.420 voor gezinnen met 3 kinderen, enz. Het offer voor de Schatkist is geraamd op f 15 mln.

Een tweede belangrijk punt uit dit ontwerp zal niet, zoals de tot dusver genoemde maatregelen, vooral een verlichting brengen voor de bevolkingsgroepen met

een betrekkelijk gering inkomen, doch meer voor de gezinnen — tot welke bevolkingsgroep ook behorend — met kinderen van 17 tot en met 24 jaar, die nog „onderwijs genieten of worden opgeleid voor een beroep”. Dit voorstel beoogt dus te bevorderen dat zo veel mogelijk goed geschoold krachten in ons land zullen worden gevormd. De aftrek voor de bedoelde kinderen zal voor de inkomsten-, de loon- en de vermogensbelasting worden verdubbeld; voor de vermogensbelasting vangt deze verdubbeling niet aan bij 17 maar bij 21 jaar. (Raming f 18 mln. De verdubbeling zal ook gelden voor kinderen van 17 tot en met 20 jaar, die gebrekkig zijn naar lichaam of geest).

Daarbij wordt nog voorgesteld de leeftijdsgrens van de in opleiding zijnde kinderen te verhogen van 25 tot 27 jaar; hierbij is speciaal gedacht aan de studievertraging door de militaire dienst, maar deze verhoging zal algemeen gelden en zowel voor jonge mannen als voor jonge vrouwen. Het ontwerp kan de indruk wekken, dat ook hierdoor een verzachting zal worden aangebracht, maar het effect zal meermalen tegengesteld zijn. De Hoge Raad heeft nl. op 11 Februari jl. (B 1953/86) beslist dat de ouders van in opleiding zijnde kinderen, die boven de leeftijdsgrens uitkomen, aanspraak hebben op een belastingvermindering krachtens artikel 51 van het Besluit ook voor de studiekosten; hij aanvaardde, dat op zulk een ouder een „buitengewone last” drukt „welke op diens vermogen om belasting te betalen een aanmerkelijke invloed heeft”. Van „een aanmerkelijke invloed” is volgens dat artikel sprake indien de last meer dan 10 pCt van het inkomen bedraagt (nadat het inkomen voor elk kind met 10 pCt doch maximaal f 1.200 is verminderd).

Welnu, zulk een vermindering krachtens artikel 51 is herhaaldelijk groter dan de dubbele kinderaftrek welke volgens dit ontwerp ook voor de 25- en 26-jarigen die nog in opleiding zijn, zal worden toegestaan. Het aantal van deze gevallen zal nog groter worden door de thans voorgestelde verlaging van de grens in artikel 51 van 10 naar 6 pCt (welk percentage nog met $\frac{1}{2}$ zal worden verminderd voor elk kind waarvoor aanspraak op kinderaftrek bestaat).

De verlaging van de grens in artikel 51 van 10 naar 6 pCt (raming: p.m.) verdient m.i. zeer toegejuicht te worden. De huidige toestand is zo, dat wanneer bijv. twee broers, ieder met een inkomen van f 12.000, uit hetgeen hen na aftrek van de belastingen rest, hun oude moeder of hun niet tot werken in staat zijnde zuster elk f 1.000 per jaar voor levensonderhoud verstrekken, hiermee voor hun inkomstenbelasting generlei rekening wordt gehouden. Zij betalen dientengevolge elk f 400 inkomstenbelasting per jaar meer dan zij die een inkomen van f 11.000 genieten en geen verwanten te hunnen laste en dus dezelfde draagkracht bezitten.

Hier is, derzelfde draagkracht bezittende administratie, een onrecht aangebracht, een ruwheid welke aanmerkelijk groter is dan die welke wij in andere gevallen ter wille van de eenvoud zien aanvaard. Nog onlangs bijv. is de grens, beneden welke de in de loop van een jaar te veel betaalde loon- en dividendbelasting gerestitueerd wordt — „te veel” in vergelijking met de over dat jaar verschuldigde inkomstenbelasting — verlaagd van f 30 tot f 15. Hier wordt dus door de Overheid een ruwheid van f 16 onaanvaardbaar verklaard, terwijl ingevolge artikel 51 een ruwheid van f 400 nog niet tot een correctieve handeling van de belastingdienst kan voeren. Nu moet men hierbij mede in aanmerking nemen, 1e. dat

ook gelet mag worden op de relatieve grootte van de ruwheid, zeggen wij op een zekere relatie tussen die ruwheid en de draagkracht van de belastingplichtige en 2e. dat ook gelet moet worden zowel op de omvang van de administratieve arbeid van één correctie verbonde als op de omvang van die arbeid verbonden aan alle correctieve handelingen van die soort. Doch om misbruik van de toepassing van artikel 51 te voorkomen is een simpele opgave van de aftrek aan de inspecteur van de woonplaats van de moeder in de regel voldoende.

Bij een verlaging van de grens in artikel 51 van 10 tot 6 pCt zal nog geen ideale toestand ontstaan. Een verdere verlaging tot bijv. 4 pCt verdient m.i. wel overweging, met toepassing van dezelfde minimumgrens van f 200, welke ook voorkomt in artikel 54(1) en artikel 55(1) sub 2e, waarin globaal gezegd staat: een correctie van de loonbelasting door middel van een aanslag in de inkomstenbelasting, indien de baten of de lasten buiten de dienstbetrekking minder dan f 200 hebben bedragen. Aldus komt er dan op het punt van deze minimumgrens meer harmonie in de belastingwetgeving.

Mijnentwege blijve dan ook de complicatie achterwege van de verlaging van de fatale grens in verband met het kinderaantal, welke hierboven tussen haakjes is aangegeven. Deze past hier eigenlijk niet; het in rekening brengen van een buitengewone last geeft niet een gegronde aanleiding tot het verlenen van een bijzondere tegemoetkoming wegens het hebben van een kind; evenmin als de factor van het gehuwd of ongehuwd zijn, welke voor de draagkracht van veel grotere betekenis is dan het hebben van een kind, van invloed is op het al dan niet toepasselijk zijn van artikel 51. Het echtpaar zonder kind betaalt krachtens het algemeen tarief, bij inkomstenbelasting dan het echtpaar met een kind, bij gelijk inkomen; hebben zij verder beiden een moeder te onderhouden waarvoor geen aftrek wordt genoten, dan heeft de onbillijkheid hiervan niet te maken met het al of niet bezitten van een kind. Het weer inschakelen van het kinderbezit is in dit verband een willekeurig element, dat een ongemotiveerde ongelijkheid tussen deze twee gezinnen doet ontstaan.

De opmerking in de M. v. T. dat een verdergaande verlaging (dan tot 6 pCt) „minder nodig is”, is natuurlijk in zover juist dat iedere verlaging van de grens de omvang van de niet gecorrigeerde ruwheden verkleint. De vraag is echter *hoe groot* de overblijvende onbillijkheden nog zijn, en wel in verhouding tot de andere niet gecorrigeerde ruwheden die onze belastingwetgeving aanvaardt. Derhalve hangt de volgende opmerking in de M. v. T., dat een verdergaande verlaging „een te grote verfijning van de gedachte van belastingheffing naar draagkracht zou betekenen” in de lucht; of dit het geval is, kan slechts beoordeeld worden bij vergelijking met de overige ruwheden welke wij op het belastinggebied aantreffen. Welnu; artikel 51 slaat dan een slecht figuur.

Een coördinatie, een in harmonie met elkaar brengen van de diverse, in beginsel als onvermijdelijk te beschouwen, ruwheden is een noodzakelijke arbeid, waaraan in onze belastingwetgeving nog heel wat te doen valt.

Wat het gehele artikel 51 betreft, dit is nog een van de delen van de Duitse erfenis, waarmee wij ons niet gelukkig kunnen prijzen en dat bij de komende algemene herziening van onze inkomstenbelasting nog een streng onderzoek zal hebben te doorstaan.

In verband met de voorgestelde maatregelen tot ver-

dubbeling van de aftrek voor bepaalde groepen van kinderen en tot verhoging van de leeftijdsgrens voor de kinderen-in-opleiding moet mij nog de verzuchting van het hart, dat er een ridder zonder politieke vrees en zonder vooringenomenheid moge opstaan, die op heldere wijze de baaierd ordent van kinderaftrekken voor de inkomsten- en loonbelasting, voor de vermogensbelasting, voor de personele belasting, voor het schoolgeld (vermindering per kind voor de gezinnen met meer dan één kind), voor het successierecht, van kinderbijlagen, van de variaties in de uitkeringen krachtens sociale wetten in verband met het kinderaantal, van de school- en collegegelden, van de kosten voor de gemeenschap van het onderwijs, enz. Ordent in deze zin, dat hij ons voorshands enkel duidelijk voor ogen stelt, voor verschillende bevolkingsgroepen, enerzijds de statistisch berekende kosten van levensonderhoud en onderwijs van een kind, komende ten laste van de ouders en komende ten laste van de gemeenschap, en anderzijds de totale bedragen, voor elk van die groepen, van de fiscale en andere tegemoetkomingen door de gemeenschap aan de ouders. Wat op het ogenblik geschiedt is „a shame” voor onze wetgever en een hem onwaardig verstoppertje spelen.

Eén beginsel dringt op dit gebied geleidelijk aan ook in het fiscale recht door, waaraan zowel de Hoge Raad als de wetgever meewerken: in haar eigen belang mag onze volksgemeenschap voor de best mogelijke ontwikkeling en scholing van onze jonge mensen offers brengen. Is een betere investering mogelijk?

Ontwerp 3040 brengt een herziening van de tariefbepalingen van de personele belasting weer in rechtstreeks verband met de huurverhoging (raming f 24 mln). Daar zijn eerst drie maatregelen, welke nodig zijn om te voorkomen, dat de personele belasting zwaarder zal gaan drukken als gevolg van de huurverhoging. De huurwaarde-grenzen, beneden welke geen belasting naar de grondslag huurwaarde en naar de grondslag mobilair wordt geheven, worden verhoogd en aangepast aan de stijging van het huurpeil. In de tweede plaats worden de maximum-huurwaarden, boven welke geen kinderaftrek wordt toegestaan, naar boven gebracht, en in de derde plaats wordt het tarief van de belasting naar de huurwaarde verlaagd van 10 pCt in hoofdsom tot 7½ pCt. (Deze verlaging is naar beneden afgerond; tegenover de gemiddelde huurverhoging zou volgens de M. v. T. een verlaging tot 8,14 pCt voldoende zijn geweest).

Naast deze wijzigingen, welke het verhogende effect van de huurstijging op deze belasting opheffen, staat een vierde maatregel die de absolute druk van de personele belasting, grondslag huurwaarde, nog met 40 pCt naar beneden zal brengen en daarmee een compensatie tegenover de huurverhoging zal opleveren; het heffingspercentage in hoofdsom daalt daardoor tot 4½ pCt.

Vereenvoudiging van de loonadministratie?

I

Inleiding.

De Regering heeft op 9 Juni jl. bij de Tweede Kamer een viertal wetsontwerpen ingediend, die ten doel hebben de bepalingen van de sociale verzekeringswetten te coördineren met die van de loonbelasting en de vereveningsheffing.

AUSTIN

let eens op
hoeveel U er
op de weg
ziet

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.
140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

Dit is dus de derde van de rechtstreeks compenserende maatregelen, met de verlaging van de suikeraccijns en de afschaffing van de omzetbelasting op huisbrand en schoeisel.

Een betere compensatie dan met behulp van de personele belasting hadden de voorstellers moeilijk kunnen vinden; afgezien nog van het feit dat deze verlichting correspondeert met de stijging van de huren, zijn er ook geen belastingen welke zo zeer voor een gedeeltelijke afbraak in aanmerking komen als deze. De personele belasting correspondeert niet meer voldoende met de draagkracht. De draagkracht vond in de laatste veertig jaren in inkomen en vermogen betere maatstaven dan in huurwaarde en mobilair. Na de laatste oorlog is de relatie met de draagkracht echter nog veel meer verstoord dan zij reeds was, voornamelijk als gevolg van de distributie van de woningruimte en van de dienstbodenschaarste. Mensen met vermogen of een groot inkomen wonen nu dikwijls bescheiden; en aan de andere kant zijn er mensen in een woning gebleven, die hen in de loop van de tijd te ruim is geworden maar die zij niet voor een passende kleinere woning hebben kunnen ruilen.

Als draagkrachtbelasting is zij ondeugdelijk, en als verteringsbelasting ook niet fraai, want nog niet redelijk ingepast tussen onze andere verteringsbelastingen.

De verlaging met 40 pCt geldt alleen voor de grondslag huurwaarde, de belasting naar de grondslag mobilair blijft onveranderd. Ik voor mij zag nog wel graag het belastingvrije bedrag van de meubilair-waarde verhoogd. Thans wordt alles belast boven een verkoopwaarde van f 300 (met dien verstande dat het surplus naar beneden op f 100 wordt afgerond, zodat feitelijk het minimum f 400 bedraagt). Dit is bitter weinig; gelukkig wordt dit tot dusver niet erg pijnlijk gevoeld omdat de ambtelijke taxaties van de waarde van een milde ingetogenheid getuigen. Ware het anders, de mobilairbelasting van 1½ pCt (met tot 400 procenten) van de waarde zou ondragelijk zijn.

De conclusie van dit deel van de belastingherziening mag luiden, dat de Regering in het algemeen een goede keuze uit de vele mogelijkheden heeft verricht, met een voorbehoud ten aanzien van de suikeraccijnsverlaging.

Wassenaar.

W. J. DE LANGEN.

Reeds geruime tijd waren wij bezig met een studie over het rapport van de Commissie v. d. Tempel, wier arbeid de basis legde voor de thans voorgestelde wijzigingen. Onze publicatie is dan ook een beschouwing over het rapport en niet over de ontwerpen van wet. Dit is echter geen bezwaar, omdat ons uit de bestudering

van de wetsontwerpen — waarvoor ons overigens slechts weinig tijd ter beschikking stond — gebleken is dat op enkele uitzonderingen na de Regering de suggesties van het rapport heeft overgenomen. Op enkele punten van deze wetsontwerpen zullen wij in deze beschouwingen nog in het bijzonder het licht laten vallen.

Wij menen dat er alle aanleiding is aandacht te vragen voor de plannen ten aanzien van de coördinatie, mede uit déze overweging dat wij de indruk hebben gekregen dat door het verschijnen van het rapport een te groot optimisme is ontstaan over de mogelijkheden tot vereenvoudiging van de netto-loonadministratie. Tegen dit optimisme zouden wij willen waarschuwen, terwijl wij tevens enkele gedachten willen aandragen, die naar onze mening in vervulling dienen te gaan, willen de suggesties die het rapport bevat werkelijk soulaas brengen.

Welke vereenvoudigingen zullen in de netto-loonadministratie bereikt worden als de voorstellen uit bedoeld rapport verwerkelijk worden?

I. De verwachtingen te hoog gespannen.

Het rapport zelf tracht de vereenvoudiging duidelijk te illustreren door het publiceren van een tweetal loonstaten, waarvan één de bestaande toestand weergeeft en de andere de nieuw te verwerven situatie. Het rapport komt daarbij tot de conclusie dat deze loonstaat teruggebracht kan worden van 32 tot 14 kolommen. Dit zou dus inderdaad een zeer belangrijke verbetering zijn.

Ieder die in de netto-loonadministratie goed thuis is zal, als hij de nieuwe loonstaat van 14 kolommen bekijkt, tot de vraag komen: zal het nu werkelijk mogelijk zijn „onze” netto-loonberekening in die 14 kolommen onder te brengen, althans in een staat van soortgelijke omvang, met misschien een iets andere naamgeving der kolommen? Dit althans was de eerste reactie van schrijver dezes en enkele collegae, die met hem reeds eerder gelegenheid hadden zich tot in details te verdiepen in het concept-rapport, toen dit destijds door de Commissie aan verscheidene instanties ter beoordeling werd toegezonden.

Het is verbazend moeilijk, zelfs voor degenen die van de loonadministratie hun „vak” gemaakt hebben, op de hierboven gestelde vraag een antwoord te geven dat normatief zou kunnen zijn voor de talloze vormen van loonadministratie die in het bedrijfsleven voorkomen.

Men moet, om tot een aanvankelijk inzicht te komen, zich noodgedwongen beperken en wel door het rapport te toetsen aan de „eigen” loonadministratie — dus die van een bepaald bedrijf — en zich daarbij de vraag stellen: hoeveel kolommen hebben wij thans en met hoeveel kolommen zullen we straks kunnen volstaan. Slechts aan de hand van een zodanige studie, die allereerst een nauwkeurige en kritische analyse van het „heden” der eigen administratie vraagt en die de suggesties van het rapport stuk voor stuk toetst aan de bestaande praktijk, kan men een behoorlijk inzicht krijgen in de mogelijkheden tot vereenvoudiging van de eigen administratie. Pas daarna zal men vanuit deze verworvenheid gemakkelijker tot een meer algemeen oordeel over de verdiensten van het rapport kunnen komen.

Onze studie was dus allereerst gericht op het onderzoek van het rapport ten aanzien van de volledig gemechaniseerde netto-loonadministratie der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken te Eindhoven en concentreerde zich op de vraag: het aantal kolommen thans en straks. Wij zijn daarbij tot de slotsom gekomen — dit kan reeds

hier vermeld worden — dat de bezwaren waarop wij nog stuiten en de wensen die wij daarbij naar voren brachten, mutatis mutandis evenzeer gelden bijv. voor loonadministraties die door middel van een doorschrijfsysteem — met de hand of met een boekhoudmachine — gevoerd worden. Wij menen dus dat onze conclusies praktisch voor elke loonadministratie gelden en met name voor die van de grote en middelgrote bedrijven.

Wij gaan niet in op de vraag, of van een loonlijst dan wel van een loonstaat gesproken moet worden. Wij geloven dat uit het door elkaar gebruiken van beide benamingen ten deze geen verwarring kan voortspuiten.

De inrichting van de loonlijst houdt ten nauwste verband met een aantal eisen van sociaal-economische, fiscale en bedrijfseconomische aard en op grond daarvan heeft men kolommen nodig die voor een gedeelte in alle bedrijven dezelfde zullen zijn, maar ook kolommen die van elkaar in doel en benaming zullen afwijken, al naar gelang de eisen die aan de administratie van een bepaald bedrijf gesteld moeten worden.

De kolommen waarvan de Commissie spreekt houden uitsluitend en rechtstreeks verband met de eisen van de sociale en fiscale wetten en met de coördinatie die daarin naar de mening van de Commissie kan worden aangebracht. Bezien vanuit het standpunt der Commissie en de opdracht waaraan zij te voldoen had, is dit vanzelfsprekend juist. Maar het is duidelijk, dat daardoor loonstaten geconstrueerd werden, die niet in alle opzichten afgestemd zijn op de behoeften van de praktijk van de netto-loonadministratie en die dus slechts een schematisch en globaal beeld kunnen geven van de volgens de voorstellen der Commissie te bereiken resultaten.

Dat men in de praktijk behoefte zal hebben aan loonlijsten met méér dan 14 kolommen blijkt ook uit het feit dat de Commissie in de door haar gepubliceerde loonstaat kolommen gebruikt, die een verzameling van zeer verschillende componenten van het bruto-weekinkomen zullen moeten bevatten, zoals bijv. „loon in geld” en „niet in geld uitgekeerd loon”. Zeker, men kan de componenten in die ene kolom onder elkaar (dus verticaal) boeken, ze desnoods van code-aanduidingen voorzien, maar in vele gevallen zal men er niet aan ontkomen voor verschillende componenten afzonderlijke kolommen te gebruiken.

Bovendien is in de door de Commissie voorgelegde staten geen rekening gehouden met het feit, dat een netto-loonlijst uiteraard ook kolommen moet bevatten waarin de door de werknemer te betalen premies voor de sociale verzekeringswetten moeten worden geboekt.

Op al deze varianten en mogelijkheden kon de Commissie natuurlijk niet ingaan. Wij willen er slechts mee zeggen, dat men het aantal 14 wel als een zeer algemene aanduiding moet zien, een aantal dat bovendien slechts tot ons zal spreken als in de lijst, waarmede de huidige situatie geïllustreerd wordt, inderdaad het aantal van 32 kolommen als juist zou kunnen worden beschouwd.

Na zorgvuldig onderzoek zijn wij echter tot de conclusie gekomen, dat het aantal van 32 aanzienlijk te hoog is en wel om de volgende redenen:

- a) de kolommen 7, 8, 9, 10, 11 en 20 kunnen vervallen¹⁾. De gegevens uit deze 6 kolommen kunnen o.i. zonder bezwaar ondergebracht worden in de kolommen

¹⁾ Wij hebben ons hier en op verscheidene andere plaatsen moeten beperken in het omschrijven van onze motiveringen, omdat deze publicatie anders veel te omvangrijk zou worden.

3 resp. 24. Voor de kolommen 8 en 9 verwijzen wij in dit verband naar blz. 28 van het rapport, 1e alinea, 2e helft. Bovendien vervalt kolom 6 (Wachtgeld krachtens door de Overheid gesubsidieerde regeling; zie blz. 30, punt i), omdat naar het inzicht van de Commissie dit wachtgeld premieplichtig is voor alle sociale wetten. De bedragen kunnen dus in kolom 3 geboekt worden;

- b) het wegvallen van deze kolommen heeft ten gevolge dat ook de totaalkolommen 17, 18 en 21 kunnen verdwijnen.

Dit alles heeft tot resultaat, dat de oude loonlijst niet uit 32 kolommen behoeft te bestaan doch uit 22.

Bezien wij thans nogmaals de gecombineerde-loonstaat-nieuw-model, die naar het oordeel der Commissie uit 14 kolommen kan bestaan en waarbij dan niet gerept wordt over de eisen van bedrijfs- en sociaal-economische aard. Wij hebben tegen deze typering (14 kolommen) geen bezwaar, mits men aanvaardt:

- a) dat in één bepaalde kolom (met name kolom 3; zie de opmerkingen op blz. 59 van het rapport) diverse componenten van het brutoloon worden verzameld. Dat de praktijk méér kolommen eist (zie hiervóór) laten we hier verder buiten discussie;
- b) dat de bijzondere beloningen, die belastingplichtig zijn volgens art. 10 van het Besluit-Loonbelasting-1940 eveneens in deze kolom 3 worden ondergebracht. Ons lijkt dit gekunsteld en de praktijkbehoefte zal andere wegen moeten inslaan, maar ook dit willen wij buiten discussie stellen.

Na aldus enkele vraagpunten geëlimineerd te hebben, moeten nog de volgende opmerkingen gemaakt worden:

- 1) De Commissie heeft er geen rekening mee kunnen houden dat op grond van de Werkloosheidswet de werkgevers bij verkorte werktijd uitkeringen ten laste van het Wachtgeldfonds mogen verrichten; dit is namelijk pas later bekend geworden. Dit betekent evenwel dat de nieuwe loonlijst met twee kolommen moet worden uitgebreid, namelijk één voor de wachtgelduitkering en één voor het premie-loon voor de Werkloosheidswet.
- 2) Weliswaar — zie b) — kan men desnoods de bijzondere beloningen in kolom 3 onderbrengen. Alvorens echter de belasting volgens art. 10 te kunnen berekenen, dient eerst van de bijzondere beloning de gebruikelijke premie-aftrek plaats te vinden, om tot het belastbaar loon te komen. Het vastleggen van het bedrag der premie-aftrek vereist een afzonderlijke kolom.

Deze beide opmerkingen hebben tot gevolg dat het schema van de gecombineerde-loonlijst-nieuw-model niet 14 doch 17 kolommen moet bevatten. De verhouding van de oude situatie tot de nieuwe is dus, wat betreft het kolommen-aantal, niet 32 : 14 maar 22 : 17. Hiermede menen wij duidelijk aangetoond te hebben, dat inderdaad in het rapport een te optimistisch beeld gegeven werd van de te bereiken vereenvoudiging.

II. Beschouwingen over de voorstellen uit het rapport.

In hoofdstuk I hebben wij onze bezwaren kenbaar gemaakt ten aanzien van het aantal kolommen. In hoofdstuk II geven wij een aantal opmerkingen over de voorstellen vervat in het rapport; wij volgen daarbij de samenvatting, die op blz. 10-13 van het rapport voorkomt, op de voet.

Punt A van de samenvatting luidt: „Alle verschillen tussen het begrip loon dat ten grondslag ligt aan de heffingen ingevolge de Ongevallenwet 1921, de Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922, de Ziektewet, de Kinderbijslagwet, de Werkloosheidswet, het Ziekenfondsenbesluit en het Besluit, op de Vereveningsheffing 1941 vervallen. Van het loon, waarnaar deze heffingen plaats vinden, kan het uitkeringsloon zo nodig hier en daar afwijken”.

- 1) Over de uitkeringen ingevolge de sociale verzekeringswetten wordt in het algemeen geen premie geheven; dit geldt met name de uitkeringen krachtens de Ziektewet, het Ziekenfondsenbesluit, de Ongevallenwet en de Kinderbijslagwet (zie ook het rapport op blz. 41 onder punt C). Over deze uitkeringen wordt dus *wat betreft de werknemer* geen premie-Ziektewet, geen premie-Ziekenfondsenbesluit en geen premie-Werkloosheidswet betaald.

Met de uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ligt dit iets anders: de premies ingevolge de Ziektewet en het Ziekenfondsenbesluit moeten door de werknemer wél betaald worden, doch die voor de Werkloosheidswet niet. Het onderstaande schema moge dit verduidelijken:

Uitkeringen krachtens de sociale verzekeringswetten, over welke uitkeringen de werknemer al dan niet premie moet betalen	Premie door werknemer te betalen		
	Premie Ziektewet	Premie Ziekenf.-besluit	Premie Werkloosheidswet
Uitkering-Ziektewet	neen	neen	neen
Uitkering-Werkloosheidswet	ja	ja	neen

Willen — zoals samenvatting A stelt — alle verschillen tussen het begrip loon vervallen, dan zal de hierboven gesignaleerde incongruentie moeten worden opgeheven.

De hier bedoelde moeilijkheid doet zich uitsluitend voor als wachtgeld door tussenkomst van de werkgever wordt uitbetaald, een mogelijkheid die geopend werd nadat de Commissie met haar studie gereed gekomen was.

Wil men de uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet in dit verband niet zien als een verzekeringsuitkering doch als loon, dan moet men over dit „loon” premie heffen ten behoeve van de Werkloosheidswet, alsmede — uiteraard — voor de Ziektewet en het Ziekenfondsenbesluit.

Deze incongruentie wordt in de voorgestelde wetswijzigingen niet weggenomen en er blijft dus in dit opzicht een hinken op twee gedachten bestaan dat nadelige gevolgen heeft ten aanzien van het aantal berekeningen en dientengevolge ook van het aantal kolommen. Een stukje van de in uitzicht gestelde vereenvoudigingen gaat daarmede teloor. Wij wezen reeds op de overige consequenties met betrekking tot het aantal kolommen (zie hoofdstuk I, punt 1).

- 2) Volontairs. In verband met punt 1) mogen we nog op bepaalde moeilijkheden ten aanzien van volontairs wijzen. Volontairs kunnen niet „werkloos” worden. Zij betalen daarom geen premie ingevolge de Werkloosheidswet, wél premie-Ziektewet en -Ziekenfondsenbesluit. Als men echter de volontairs niet *alle* premies wél of alle premies niet laat betalen, zijn er extra kolommen nodig. Op dit punt zijn nieuwe voorzieningen dus gewenst.

Samenvatting B luidt: „De verschillen tussen het loonbegrip voor de premie-heffingen krachtens

de sociale verzekeringswetten en de vereveningsheffing enerzijds (zie A) en het loonbegrip voor de loonbelasting anderzijds worden beperkt. De meest voorkomende verschillen — te weten de aftrek van de werknemersbijdrage voor de sociale verzekering, alsmede de kinderbijslag — worden verwerkt in een bijzonder tarief, dat geldt voor alle ondernemingen die onder de wettelijke kinderbijslagverzekering vallen. De werkgever kan voortaan, als zich bij het loon van de werknemer niets bijzonders voordoet, terstond het bijzondere tarief van de loonbelasting toepassen op het loonbedrag, waarnaar ook de onder A genoemde heffingen worden berekend. Werkgevers, bij wie een afwijkende regeling inzake de kinderbijslag bestaat (erkende regeling of kindertoelage), passen, evenals tot nu toe, het gewone tarief voor de loonbelasting toe”.

Speciaal met betrekking tot het bijzondere loonbelastingtarief, waarvan in „B” sprake is, willen wij enkele opmerkingen maken:

- 3) De loonbelasting wordt beïnvloed door allerlei factoren, die dan ook in de bijzondere tabel verwerkt zijn, zoals de voor de werknemer aftrekbare premies voor de Ziektewet en de Werkloosheidswet en de aanspraak op kinderbijslag. Ook de boete en de pensioenfondspremie zijn bepalend voor de hoogte van de loonbelasting. Te dien aanzien doet de Commissie bepaalde voorstellen — aftrekbaar ook voor de premieheffing — en dienovereenkomstig zijn deze factoren verwerkt in het bijzonder tarief. Dit alles heeft onze volledige instemming.
- 4) Het bedrag waarachter men in de speciale tabel de loonbelasting zal moeten aflezen is niet gelijk aan het zuiver fiscale loon dat jaarlijks op de loonbelastingkaarten aan de Inspectie-Belastingen moet opgegeven worden. Van het bedoelde bedrag zijn immers de werknemerspremies voor de Ziektewet en de Werkloosheidswet niet afgetrokken en het werkgeversaandeel in de premie voor het Ziekenfondsenbesluit niet bijgeteld. Voor opgave aan de fiscus — op de loonbelastingkaarten — zal dit bedrag dus gecorrigeerd moeten worden. De Commissie heeft in haar rapport aan deze complicatie geen aandacht geschonken.
- 5) Moeilijkheden zullen ontstaan met de bedragen die men boekt in de kolom „premiervrije uitkeringen bij niet-werken”. Voor het aflezen van de loonbelasting kan alsdan het bijzondere tarief niet worden gebruikt. In dit bijzondere tarief namelijk zijn de premieheffingen voor de sociale verzekeringswetten verwerkt (zie punt 4) en voor deze heffingen komen uiteraard de bedoelde premievrije uitkeringen niet in aanmerking. In het bijzonder zij een gemechaniseerde administratie is dit zeer een gevaar. Zou men deze moeilijkheid weloverwogen willen

verwaarlozen (wij achten het niet ondenkbaar dat de Commissie dit inderdaad beoogt), dan betaalt de werknemer te veel premie en te weinig loonbelasting. Wil men dit inderdaad?

- 6) Een soortgelijk bezwaar als wij onder 5) naar voren brachten, doet zich voor in de gevallen waarin de werkgever wachtgeld betaalt op grond van de Werkloosheidswet. Dan kan men evenmin zonder meer de bijzondere tabel gebruiken, omdat de premie-Werkloosheidswet daarin verwerkt is (zie punt 4) en over het wachtgeld geen premie-Werkloosheidswet behoeft te worden ingehouden.

Past men de tabel zonder meer toe dan wordt dus een te laag bedrag aan loonbelasting geheven. Hierin zal moeten worden voorzien, hetgeen weer administratieve consequenties meebrengt.

- 7) In hetzelfde vlak ligt de volgende opmerking: wanneer de door de Inspectie-Belastingen te verlenen speciale ontheffingen worden uitgedrukt in een verlaging van het belastingplichtig loon, wordt door middel van de speciale tabel belasting geheven uiteraard over een verlaagd belastbaar loon. Op deze wijze wordt te veel loonbelasting geheven, omdat de premie-aftrek dan gebaseerd is op dit verlaagde belastbaar loon, terwijl deze aftrek gebaseerd moest zijn op het niet verlaagde belastbaar loon.

De moeilijkheid zou opgelost kunnen worden door de ontheffing te verlenen door middel van een korting rechtstreeks op de loonbelasting zelf, bijv. in de vorm van een vast bedrag, of door een procentuele aftrek.

- 8) In de bijzondere tabel is de aanspraak op Kinderbijslag verwerkt. Hierbij moet opgemerkt worden, dat deze tabel uitsluitend rekening houdt met de aanspraak op zes dagen kinderbijslag per week. De Kinderbijslagwet kent echter bepalingen ten gevolge waarvan het recht op kinderbijslag „verspeeld” kan worden. Wij denken bijv. aan dagen waarop men „verzuim voor eigen rekening” had, of aan „strafdagen” ingevolge de Ziektewet. Op deze en dergelijke punten zou de Kinderbijslagwet herzien moeten worden, wil de bijzondere tabel in dit opzicht zonder meer bruikbaar zijn. Wijzig men de wet niet, dan vervalt men in bepaalde complicaties.

Tot zover onze opmerkingen die betrekking hadden op samenvatting B uit het rapport van de Commissie. Onze critiek gold in dit verband meer in het bijzonder de speciale tabel voor de belastingheffing.

Aan de punten C, D, E en F gaan wij stilzwijgend voorbij, omdat ze voor de loonadministratie van weinig belang zijn. In het tweede gedeelte onzer beschouwingen zullen we nog een aantal punten uit het verdere gedeelte der samenvatting onder ogen zien. Tevens zullen wij dan de vraag behandelen van welke omvang de vermoedelijke bezuïngingen zullen zijn en wat op het gebied der coördinatie nog verder kan worden nagestreefd.

Eindhoven.

B. DIESBERGEN.

Het XIIIde Internationaal Zuivelcongres

Met een algemeen gevoel van voldoening werden de zittingen van het XIIIde Internationaal Zuivelcongres, dat van 22-26 Juni jl. te Scheveningen werd gehouden, op 26 Juni gesloten, nadat veel constructief werk was verricht. De deelnemers — er waren er ongeveer 2.400 uit 42 landen — zullen naar hun woonplaatsen terug-

gaan in de overtuiging te hebben meegewerkt aan een taak van positieve praktische waarde.

Zeer zeker ook van grote waarde voor de gehele mensheid. Gezien de grote betekenis van melk en zuivelproducten voor de menselijke voeding, een feit, dat steeds meer wordt erkend en ingezien, is de taak, die

dit zuivelcongres zich heeft gesteld: te streven naar en mede te helpen aan de verbetering van de melkwinning, zowel van de bereiding van de consumptiemeelke als melkzuivelproducten, voor de gehele menselijke samenleving van groot gewicht.

Het is natuurlijk onmogelijk om ook maar zeer in het kort weer te geven, wat er allemaal op dit congres is besproken. Er waren immers 25 sectievergaderingen, waarbij op iedere bijeenkomst mede aan de hand van de ingekomen bijdragen een speciaal onderwerp werd besproken. In belangrijke mate heeft tot de vruchtbare besprekingen bijgedragen het feit, dat — dit werd door alle deelnemers gaarne erkend — reeds in April jl. aan hen het eerste deel was toegezonden van de congrespublicaties, dat een samenvatting in het Engels, Frans en Duits bevat van de meer dan 300 ingekomen rapporten, bijdragen en mededelingen. En in gelijke mate droeg hiertoe bij de voorziening van de vergaderingszalen met een geluidsinstallatie, waardoor iedere spreker tijdens zijn speech op hetzelfde moment in twee andere talen kon worden beluisterd. Dit was stellig één van de redenen, dat het bezoek aan de zittingen groter was dan op enig vorig zuivelcongres. Zodoende werden discussie en uitwisseling van meningen bevorderd en daarmee het nuttige effect van de bijeenkomsten.

Het zou zeker te ver voeren om hier alle onderwerpen te vermelden, waarover is gesproken. Om evenwel toch enig idee te geven van de doelstellingen die zo juist beëindigde zuivelcongres, is het misschien wel dienstig om de titels te noemen van de vijf secties. Deze waren:

- Sectie I. Melk als grondstof.
- Sectie II. Be- en verwerking van melk.
- Sectie III. Werktuigen en gebouwen.
- Sectie IV. Fundamenteel onderzoek.
- Sectie V. Economie.

Voorts zijn de volgende vijf algemene voordrachten gehouden:

- I. Moderne inzichten inzake de werking van de uier, door Prof. H. D. Kay, Engeland.
- II. De zuivelbereiding en de melkmachine, door Prof. J. Keilling, Frankrijk.
- III. Bedrijfseconomie in de zuivelindustrie, door A. Hilding, Zweden.
- IV. De toekomst van de boter, door L. P. Frederiksen, Denemarken.
- V. Melk en zuivelproducten in tropische landen, door D. N. Khurody, India.

Zonder twijfel heeft de congresleiding er goed aan gedaan de hierboven genoemde onderwerpen eens extra te laten belichten, omdat deze voor de melkveehouderij en de zuivelindustrie van groot belang zijn of het kunnen worden. Dit laatste geldt m.i. speciaal voor de voordracht van Prof. Kay, die op bijzonder heldere wijze heeft uiteengezet, hoe door intensief onderzoek, vooral gedurende de laatste tien jaar, veel meer inzicht is verkregen in de vorming van de melk in de uier. Een inzicht, dat voor de teefokkerij en daarmee voor de melkproductie in de toekomst van veel belang kan zijn.

De toekomst werd ook in het kort besproken door Ir A. H. Boerma, Directeur van de Economische Afdeling van de F.A.O. te Rome, in zijn tijdens de slotzitting gehouden voordracht. Daarbij vermeldde hij o.a. dat in 1946 werd aangenomen¹⁾, dat om ten volle aan de behoefte aan voedsel te kunnen voldoen, de wereldmelkpro-

ductie tegen 1960 nodig diende te worden verdubbeld. Een uitspraak overigens, die gerust tot de vrome wensen kan worden gerekend, als men bedenkt dat de wereldbevolking sinds 1940 met ongeveer 13 pCt toenam, terwijl de mondiale melkproductie sindsdien slechts met 9 pCt steeg. Trouwens, uit economisch oogpunt bezien is het een grote vraag, of het mogelijk zou zijn zulk een sterk vergrote productie tegen voor de producent — en dat is ten slotte de boer — rendabele prijzen te kunnen afzetten. Immers, reeds nu ondervinden diverse exportlanden moeilijkheden bij het plaatsen van hun zuivelproducten. Met name geldt dit voor melkpoeder, maar ook voor boter en kaas waren de prijzen dit voorjaar aanzienlijk lager dan in 1952.

Dat neemt evenwel niet weg, dat de behoefte enorm groot is. Dat is o.a. het geval in India, Pakistan en Birma, zoals de heer Khurody (India) duidelijk deed uitkomen. Uit godsdienstige overwegingen eten miljoenen mensen in deze landen geen vlees en geen eieren. Zelfs geen kaas, omdat bij de bereiding stremsel — een dierlijk product — wordt gebruikt. Zo vormt melk daar praktisch de enige bron van dierlijk eiwit. Het zal een taak voor jaren zijn om in deze landen de melkproductie op te voeren, terwijl er daarnaast een enorme behoefte aan import, meer speciaal van geconserveerde melkproducten, zal blijven bestaan. In hoeverre evenwel de exportlanden, waaronder Nederland een eerste plaats inneemt, aan het verzoek van de heer Khurody om deze producten goedkoper te leveren, tegemoet kunnen komen, blijft stellig een moeilijke vraag.

Evenwel, niet enkel de hierboven genoemde landen, maar ruimer gesteld de tropische landen in het algemeen, van nature niet zo geschikt voor de melkveehouderij, hebben een grote behoefte aan melk en zuivelproducten. Om slechts een enkel voorbeeld te noemen uit een recent F.A.O. rapport²⁾: in Japan werd door stedelijke gezinnen in 1951 slechts 4 pCt van de uitgaven voor voedsel besteed aan melk en zuivelproducten. Daarentegen, wederom uitgedrukt in procenten van de totale uitgaven voor voedsel, komt in West-Europa, Oceanië en Canada ongeveer 25 tot 30 pCt voor rekening van melk en zuivelproducten, tegen 20 tot 25 pCt voor vlees en vis en circa 15 pCt voor brood en granen. Cijfers, die duidelijk aantonen, dat in wat wij de moderne wereld zouden willen noemen, melk en zuivel, niet alleen uit voedingsoogpunt beschouwd, maar ook in economisch opzicht de voornaamste plaats bij de voeding innemen. Gegevens, die het o.i. voldoende rechtvaardigen om ook in een economisch tijdschrift enige aandacht te wijden aan een internationaal congres, dat zich speciaal met melk en zuivel heeft beziggehouden.

Het is echter niet de bedoeling de lezers te vermoeien door hun te vertellen van de vele technische en wetenschappelijke problemen. Wel is het misschien goed om in verband met de wenselijkheid, althans uit voedingsoogpunt beschouwd, om de wereldmelkproductie op te voeren, even te wijzen op een praktisch probleem. Iedere melkkoe moet nu eenmaal ten minste tweemaal daags driemaal per dag. Dat is een hele opgave, dag in, dag uit, het hele jaar door en het is dan ook een hele toer om in de moderne landen mensen te vinden, die deze taak willen verrichten. Kortom, om behoorlijke melkers te vinden, bereid om zich ook op Zaterdag en Zondag aan de zo belangrijke melkwinning te wijden. De melkmachine kan een belangrijk hulpmiddel zijn om deze taak te verlichten,

¹⁾ F.A.O.: World Food Survey (1946).

²⁾ F.A.O. Commodity Series, Bulletin no 24, Dairy Products (1953).

maar schept nieuwe problemen, zowel ten aanzien van de gezondheid van het vee (uiergebreken) als t.o.v. een goede reiniging. Het is daarom in vele oude zuivellanden niet zo eenvoudig om de melkproductie nog belangrijk op te voeren; vaak is men zelfs al blij als deze op het huidige niveau van worden gehandhaafd.

Het spreekt vanzelf, dat op dit tijdstip de resultaten van dit zuivelcongres nog niet duidelijk kunnen worden omschreven. Om de kennis en ervaring, neergelegd in de publicaties of opgedaan tijdens de zittingen en gedurende de vele onderlinge gesprekken, uit te dragen in de praktijk, is een werk van jaren. Toch is in de aanbevelingen, door de leiding van het Haagse zuivelcongres aan het einde van deze vijf dagen geformuleerd, reeds een aantal positieve denkbeelden vastgelegd omtrent de richting, waarin melkveehouderij en zuivelindustrie zich in de komende jaren zullen dienen te bewegen.

Technisch bestaan daarvoor geen onoverkomelijke moeilijkheden. In de melk- en zuivelinrichtingen kan stellig een behoorlijk kwaliteitspeil, zowel voor de consumptiemelk, als voor de melk en zuivelproducten, worden bereikt. Wel werd het gewenst geacht te streven naar een algemene verbetering van de aan de fabrieken te leveren melk. Uitbetaling naar kwaliteit is daartoe nodig, waarbij niet alleen wordt gedacht aan de chemische samenstelling, maar ook aan de bacteriologische kwaliteit. De enige weg om daartoe te komen zal zijn om voor deze betere kwaliteit een hogere prijs aan de boeren te betalen. Overigens is het in de praktijk niet zo eenvoudig tot een bevredigend systeem te komen. De praktijk in ons land wijst dit wel uit. Al jarenlang wordt er hier over gesproken om bij de uitbetaling ook met de hygiënische kwaliteit van de melk rekening te houden, maar een algemene regeling is er nog steeds niet.

Verder wordt het gewenst geacht om bij de bereiding van melk en zuivelproducten in hoge mate aandacht te besteden aan eigenschappen als geur en smaak. Omdat, aldus het congres, de toename of zelfs het op peil blijven van het verbruik niet alleen afhangt van het besef bij de consumenten van de uiterst belangrijke voedingswaarde van melk en zuivelproducten, maar orgoneel nog meer van het bereiken van nog betere organoleptische eigenschappen. Voorts dient gestreefd te worden naar verbetering van de wijze, waarop de producten aan het publiek worden aangeboden. Kortom, het streven zal moeten zijn om bijzondere aandacht te schenken aan de wensen van de verbruikers, evenwel zonder de belangen van de melkproducenten te verwaarlozen. Deze synthese van de belangen van consumenten en producenten vormt het voornaamste thema van de door het congres aangenomen aanbevelingen. Deze verder in praktijk te brengen, is een taak voor de deelnemers aan het congres, maar evenzeer voor de nauw hiermee verbonden Internationale Zuivelbond. Deze zal ook, naar aanleiding van het feit, dat op dit congres voor het eerst speciaal aandacht werd geschonken aan de tropische gebieden, een aparte commissie instellen voor de melk en zuivelbereiding in deze landen.

De laatste aanbeveling van het congres ligt geheel op economisch terrein. Daarin wordt gezegd, dat het congres van mening is, dat door internationale en andere organisaties iedere poging moet worden ondernomen om een eind te maken aan de ongezonde situatie, dat in sommige landen grote overschotten van melk en melkproducten aanwezig zijn, terwijl in andere landen hieraan zeer ernstige tekorten bestaan. Dit probleem, overschotten enerzijds, maar grote behoefte anderzijds, o.a. in het

Oosten en in Midden-Amerika, roerden wij hierboven reeds even aan, maar een praktische oplossing zal heel moeilijk zijn.

Tot besluit menen wij nog even te mogen vermelden, dat alle deelnemers vol lof waren over de perfecte organisatie van het congres en evenzeer enthousiast over de in verband hiermede georganiseerde zuiveltentoonstelling „De Melkweg”. Verwacht mag dus worden, dat dit XIIIde Internationaal Zuivelcongres voor ons land zal bijdragen tot die waarden, die men goodwill pleegt te noemen.

Voorburg.

Ir M. K. HYLKEMA.

LONDON LETTER

On the face of it, the Tories ought to be feeling fairly pleased over the result of the by-election at Abingdon: they have increased their majority though there are some outside of the Tory ranks who say that this increase was purely the consequence of having three candidates instead of two. If this contention is correct, it merely confirms the theory that most of the Liberals, whose candidate on this occasion made the third party, are more inclined to the left than to the right, and that it is in the interest of the Tories to keep the Liberal Party alive. But Abingdon following on the recent gaining of the Sunderland seat from the Labour Party should be making the Tory Party chiefs feel good. It's doubtful if they are thinking in terms of an election with any relish whatsoever.

Sir Winston Churchill is, as all the world know, a sick man and Mr. Anthony Eden is hors de combat. Mr. Harold Macmillan, another Cabinet minister, had just gone off to have an operation of the same type as has kept Mr. Eden out of active business for so long. As fewer men remain to do the work of the whole team the strain becomes increasingly harder and the possibility of the remaining members being unable to stand up to the strain. But over these health troubles looms larger, as always, the shadow of Sir Winston. Some think that he is very ill: only two days before the world was told that he would be resting and not going to Bermuda, the names of the official party were announced. This suggests that his illness is a more sudden onslaught than general tiredness from overwork. If after the rest of at least a month Sir Winston can no longer gallivant around the world, will there be a real Bermuda to follow the meeting of foreign ministers? And if there is no real Bermuda, what are the chances of peace? These are questions to which there are at present no authentic answers. And not so very many people know the answer to the puzzle of what is happening behind the Iron Curtain. It is, therefore, no exaggeration to say at this holiday time that there is a sense of bewilderment.

If you want to be cheerful you can have a look at the montly gold and dollar reserves over the past few months. Since last August, with only one exception, the trend has been moving upward, and at \$ 2,367 millions at the end of June, they are almost 50 per cent higher than at the end of August. The trend is certainly showing no sign of losing strength, but there is still a long way to go before the peak level of \$ 3,867 millions of May 1951 is reached. It is encouraging in one way that the reserves are now approaching the half-way house between the peak and the trough.

The production figures, once the playball of the poli-

ticians; have shown an upward movement, and the recession of 1952 seems to be fading away. These figures relate, of course, to production generally and this qualification is very necessary, for hardly had midsummer's day passed than the first alarms of a coming coal crisis were heard. Honestly, these alarms are sounded earlier and earlier. Not that I am grumbling so much about that, because the earlier the sounding of the alarm, the more time is left for effective action. The reason why we had a fuel crisis in February 1947 was because the alarms were not sounded loudly enough or heeded sufficiently. The real danger is the one recognised so long ago by Aesop when he told the story of the boy crying „Wolf”.

At the moment, I cannot see a fuel crisis this winter, though if the present adverse trends cannot be corrected, there might be trouble later. Although the number of miners employed is growing, the amount of coal produced is falling, and the greater industrial production is causing greater quantities of coal. The result is a falling off in stocks, and uncomfortable procedure during the summer. The greatest shortage is in stocks of household coal. Quite how low stocks of household coal fall is never certain: the official figures relate to the stocks held by the merchants. Once those stocks leave the merchants yards and are stocked in individual houses they cease to be, in the official sense, stocks. In some instances, of course, they cease to be stocks at all. But it is possible for stocks of household coal to be low officially, but fairly satisfactory in practice. The coal merchants would have a good idea of the stocks being held in private coal cellars, and they say that they have not sold much coal so that private stocks cannot be high.

Unless, as I have already said, the trend can be reversed, there might be a shortage of household coal, which looks as if it would have little effect on industry. The housewives' remedy for a shortage of coal is to turn on the switch. Should enough housewives do that, we should be back to load shedding by the electric power stations and industry would be effected. Since the authorities are aware of the position and since the leaders of the various mining unions are urging more production; the position cannot be reckoned desperate, nor indeed can it be lightly dismissed.

Greater production has brought trouble to another industry, and here the disturbance threatened is much nearer to hand and hence more real than a coal crisis. The housing programme had been going ahead like a prairie fire. The number of new permanent houses and flats completed in Great Britain during May was 26,013 as compared with 19,488 in May, 1952, and less than 16,000 in May 1951. This spectacular increase in the number of houses finished has caused a large run on bricks.

Brick production and stocks

	Brick Production (millions)	Brick Stocks ¹⁾ (millions)
1952 2nd qtr.	1,628	180
3rd qtr.	1,569	133
4th qtr.	1,727	145
1953 1st. qtr.	1,716	114
April only	570	96

¹⁾ At end of period.

The table above tells most of the story: although production has been growing stocks have been falling because consumption has been increasing even faster than production. There is, however, one aspect of these

figures which has to be elaborated slightly. At the end of April, the last month for which official figures are available, stocks were equal to about five days supply, whereas at the end of the second quarter of 1952 they were equal to about ten days supply. It is doubtful whether the erosion of stocks can go on much longer, without bringing the housing programme in some parts of the country to a halt.

The cement industry is also being hard pressed by rising demand. Roughly 210,000 tons of cement are being made each week, and stocks at the end of April were only 271,000 tons. Stocks in this case are only little over a week's supply, and that seems little enough in all conscience. Since the end of April the demand for cement appears to have grown and it seems as if stocks have fallen still lower.

These two industries can usually expect little relief from overseas countries in a time of pressure, and in any case, this country, well supplied with the raw materials, should not long be dependent on other countries at the expense of foreign exchange. The extension of brick-fields or of a cement works is a costly business, and companies are naturally reluctant to expand production, especially as they either have to appeal for fresh capital from heavily taxed owners of capital, or provide it themselves out of profits much reduced by taxation. Moreover, they have to decide how permanent such an increase in demand is likely to be. Theoretical economists will doubtless try to solve the problem whether high taxation could help to even out a trade cycle by reducing the expansion in productive capacity which was typical of the boom.

London, July 3, 1953.

HENRY HAKE.

BOEKBESPREKINGEN

P. J. Potgieser, Inleiding tot de bedrijfseconomie, J. Muuses, Purmerend 1952.

Dit 328 bladzijden tellende boek behandelt in vier afdelingen: de kostprijs, de balans, de financiering en de organisatie. Aan deze afdelingen gaat een korte algemene inleiding vooraf. Blijkens het voorwoord heeft de schrijver het boek bedoeld als een leerboek met name voor het M.B.A.- en het S.P.D.-examen. Wellicht echter zal de lezerskring aan de ene kant enger en aan de andere kant ruimer uitvallen. Voor de M.B.A.-leerlingen namelijk schiet Potgieser, naar gevreesd moet worden, zijn doel voorbij. Voor hen is de gegeven dosis vermoedelijk te zwaar. Zij, die voor het S.P.D. studeren, zullen echter inderdaad veel profijt van dit boek kunnen trekken, al zal de docent hier een belangrijke kritische en aanvullende taak hebben. Tot nu toe was deze categorie van studerende veelal genoodzaakt de nodige kennis uit diverse boeken en dictaten bijeen te garen.

Daarnaast zal deze inleiding, naar ik meen, ook voor vele andere studerende en bij bedrijfseconomische vraagstukken geïnteresseerden van nut kunnen zijn. Voorwaarde hierbij is echter wel, dat zij kritisch kunnen lezen. Potgieser heeft zijn Inleiding namelijk vlot geschreven. Doorgaans zet hij de zaken op een frisse en levendige manier uiteen. Vooral hierdoor heeft deze ervaren docent m.i. een waardevolle aanvulling gegeven op de vaak zeer abstract gehouden en daardoor voor beginners moeilijk toegankelijke bedrijfseconomische literatuur. De schaduwzijde hiervan is echter, dat de wetenschappelijke juistheid van zijn boek op sommige punten enigszins in het nauw dreigt te komen.

Enkele voorbeelden ter illustratie van dit laatste. Opvallend is, dat P., die zegt voornamelijk Limperg te volgen, niet of vrijwel niet werkt met het begrip „economisch motief”, een begrip, dat bij Limperg een grote plaats inneemt. Het „economisch principe” daarentegen treffen wij wel bij P. aan. Op blz. 5 bijv. stelt hij, dat de productie zal geschieden „naar de grondwet van het economisch principe”. Nu leert de ervaring, dat het introduceren van dit „principe” zeker in een inleidend leerboek misverstanden in het leven roept dan begrip bijbrengt. Ditzelfde geldt voor termen als economisch rationeel (o.a. blz. 5). Daar komt nog bij, dat P. het handelen volgens het „economisch principe” omschrijft als een zodanig handelen, dat men naar verwachting met de geringste offers het grootste economische resultaat zal verkrijgen (blz. 5). Deze formulering houdt een „onoplosbare tegenstrijdigheid” in (Hennipman, Economisch motief en economisch principe, blz. 254). „Men kan niet tegelijkertijd het doel tot een maximum en tevens de aangewende middelen tot een minimum maken” (idem).

Men zegt wel, aldus P., dat de moderne industriële onderneming wordt gekenmerkt door massaproductie. Even tevoren constateert hij, dat men „z.g. produceert voor de markt” (blz. 20). De oorzaak hiervan is de „wet van de continuïteit” (blz. 20 e.v.). Deze houdt in de „noodzaak” van een vervanging der afgestoude kostenelementen (blz. 27). „Het is dus niet een wenselijkheid, het is nog veel minder iets dat wij nog eens zullen kunnen gaan overwegen, . . . hier is een absolute noodzakelijkheid” (blz. 27). Dit is merkwaardig, want in deze strikte vorm wordt tegenwoordig de vervangings„plicht” noch door Kleerekoper, noch door Van der Schroeff aangehangen. J. L. Mey verwerpt haar uitdrukkelijk.

De volledige splitsing der offers in de verschillende categorieën geeft P. pas op blz. 107, ofschoon er dan 87 bladzijden over kostprijs is gesproken en deze afdeling intussen is afgesloten. De uit didactisch oogpunt meest gelukkige oplossing lijkt mij dit niet. Bovendien, al stelt P. zelf, dat er offers zijn, die niet als kosten dienen te worden aanvaard, dit sluit niet uit, dat hij bijv. bij vermijdbare leegloop spreekt van „leegloopkosten” (blz. 76). In dezelfde trant spreekt hij van het „niet doorgecalculeerde deel van de indirecte kosten” (blz. 82). Overigens zijn ook de door P. nagevolgde „Amsterdamse” schrijvers op dit punt wel eens inconsequent.

Onder indirecte kosten verstaat P. die kosten, waarvoor „directe aanwijzing langs administratieve weg ten enenmale uitgesloten moet worden geacht” (blz. 63). Er zijn daarnaast echter tal van kostenbestanddelen, bijv. indirecte materialen, waarvoor deze „directe aanwijzing” zeker wel mogelijk is, maar waarvoor zij veelal toch achterwege wordt gelaten, omdat het voordeel der directe verrekening (nauwkeurigheid) in die gevallen niet opweegt tegen de nadelen er van (administratieve kosten). In de practijk worden daarom meer kosten indirect verrekend dan P. het doet voorkomen.

In de afdeling financiering ziet P. als algemene oorzaak van het aanbod van beschikkingsmacht het sparen (blz. 165). Dit is vermoedelijk het gevolg van zijn opzet om complicaties, die ontstaan door inflatoire geldschepping e.d., buiten beschouwing te laten (blz. 162). Het is de vraag, of zulk een beperking geheel verantwoord is. Er valt op deze manier toch wel iets onder de tafel, bijv. de geldscheppende functie van het bankwezen, dat voor een goed begrip van de financiering van het bedrijfs-

leven door de banken eigenlijk moeilijk kan worden gemist.

Bij de behandeling van het winstbepalingsvraagstuk stelt P. vast, dat Niederstwert-prinzip en ijzeren-voorraadtheorie gewrongen constructies zijn, terwijl Schmidt „duidelijk” het „kunstleerstadium” nog niet heeft verlaten. De winstbepaling op basis van de vervangingswaardeleer daarentegen wordt aangediend in termen als „de moderne visie”, „wetenschappelijk gesloten systeem” etc. Het is m.i. weinig wetenschappelijk om met een dergelijke zwart-wit-tegenstelling te opereren. Kon ook voor de betrekkelijkheid van de uitgangspunten der vervangingswaardeleer niet enige aandacht worden gevraagd?

Het lijkt niet uitgesloten, dat ook dit boek van Potgieser, mede dank zij de belangstelling in eigen kring, t.z.t. een tweede druk zal beleven. Wanneer de schrijver van die gelegenheid gebruik zal maken om zijn geschrift nog eens kritisch te bezien, zal dit werk zeker een alleszins waardevol inleidend studieboek voor diverse categorieën van studerende kunnen worden.

Rotterdam.

R. SLOT.

H. A. Citroen: „European emigration overseas, past and future”, 48 blz., f 2,50.

Dr F. Edding: „The refugees as a burden, a stimulus and a challenge to the West German economy”, 54 blz., f 3,50.

Dr H. Wander: „The importance of emigration for the solution of population problems in Western Europe”, 55 blz., f 2,70.

Nrs I, II en IV van „Publications of the Research Group for European Migration Problems”, uitgeave Martinus Nijhoff, Den Haag.

Deze boekjes zijn niet in de eerste plaats bestemd voor vakmensen — economen of sociologen, die zich bezighouden met de theorie van migratie en bevolkingsverschijnselen — maar voor geïnteresseerde leken, die over vraagstukken van emigratie of vluchtelingen hulp van de praktische kant te oordelen krijgen. Voor dit doel zijn zij uitstekend: ze zijn noch oppervlakkig, noch te geleerd. Het Engels is verzorgd en de uitgave staat ook in alle andere opzichten op hoog peil.

Wel vertonen zij enkele verschillen op het punt van originaliteit: *Citroen* heeft over hetzelfde onderwerp een veel uitvoeriger studie in het Frans uitgegeven („Les migrations internationales”, Paris, 1947), waarin in hoofdzaak hetzelfde wordt behandeld. *Prof. Edding* en *Dr Hilde Wander*, beiden uit Kiel, hebben in tijdschriftartikelen en lezingen wel deze denkbeelden ontwikkeld, maar zij zijn bij mijn weten nog niet aan uitvoerige wetenschappelijke publicaties toegekomen. Vooral ten aanzien van *Edding* vind ik dat eigenlijk jammer. Hij geeft in dit boekje een zo voortreffelijk overzicht van de gehele problematiek van de inschakeling van de Duitse vluchtelingen, dat men eigenlijk zou moeten aandringen op een publicatie van wat groter omvang, waarin vooral ook de financieringsvragen en de vraag naar afzetmogelijkheden van nieuw te stichten Duitse industrieën meer tot hun recht zouden kunnen komen.

Dr Wander toont zich in haar boekje — en ook elders — een tegenstandster van emigratie uit Europa op grote schaal. Zij betoogt, dat de leeftijdsopbouw van de Duitse bevolking door emigratie van jonge arbeiders nog ongunstiger zou worden dan reeds thans het geval is en wijst ook op de schadepost, die ontstaat wanneer men duur opge-

leide vakarbeiders laat vertrekken. Dit zijn aspecten, die in beperkte mate ook voor Nederland gelden en die hier bij het vraagstuk van de emigratie vaak te licht worden geteld. Terecht pleit zij ten slotte voor een veel ruimere interne migratie binnen West-Europa.

Eindhoven.

H. VERWEY-JONKER.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De omzetting van giraal in chartaal geld bij de ultimo, versterkt door de invloed van de vacantieperiode en daarnaast de relatief geringe omvang van de deviezenaanwas waren oorzaak, dat de overvloed van middelen op de geldmarkt gedurende de afgelopen week nog niet verder toenam. Op de open markt bleef schatkistpapier voor termijnen tot een jaar zeer moeilijk te krijgen bij een — derhalve grotendeels nominale — notering van ca ½ pCt. In verband met de grote liquiditeit der geldgevers bleef de callgeldnotering uiteraard op het minimumpeil van ½ pCt gehandhaafd.

De aankondiging, dat op 9 Juli a.s. vóór de tweede maal een inschrijving op schatkistpapier door het Rijk zal worden opengesteld (storting 16 Juli a.s.) tegen de tot dusverre geldende Agentsprijzen, t.w. ¾ pCt disconto voor jaarspromessen en 1½ resp. 2⅞ pCt rente voor 3 resp. 5 jaarsbiljetten, trok nogal aandacht. Velen hadden nl. verwacht, dat deze percentages zouden worden verlaagd. Het merkwaardige is nu, dat 5 jaarsbiljetten de afgelopen weken op 1⅝/16 pCt rentebasis door De Nederlandsche Bank werden verkocht, zodat degenen, die bij de a.s. inschrijving deze biljetten krijgen toegewezen, ⅜ pCt voordeliger uit zijn. Uiteraard is er echter bij de inschrijving de grote onzekerheid, hoeveel door het Ministerie zal worden toegewezen, en hierover bestaat bij de geldgevers weinig optimisme.

De lage rentetarieven op de geldmarkt hebben de banken er toe gebracht, de creditrente voor onmiddellijk opzegbare tegoeden van ½ tot ¼ pCt te verlagen. Het feit, dat dit door vele banken gelijktijdig per 1 Juli jl. geschiedde, wijst op onderling overleg, hetgeen anders terzake van rentetarieven geen gebruik is. Inderdaad ging het hier om een voor de banken vrij belangrijke zaak; de concurrentie met de Postcheque en Girodienst, die weliswaar geen rente vergoedt, doch anderzijds, in tegenstelling met de meeste banken, ook geen onkosten in rekening brengt voor het aanhouden van een rekening en voor overschrijvingen, zal de banken slechts ongaarne tot deze stap hebben doen overgaan.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt vond de koersstijging verdere voortgang. Zoals uit onderstaande indexcijfers blijkt, steeg de algemene index van A.N.P./C.B.S. in één week met niet minder dan 4 punten. Ter beurze meent men de laatste tijd te constateren, dat institutionele beleggers zich weer in meerdere mate bij prima aandelen interesseren, daartoe door het t.o.v. obligaties bevredigende rendement aangelokt. De relatief grote koersstijging voor Indonesische fondsen meent men voor een niet onaanzienlijk deel te kunnen toeschrijven aan aan-

kopen van meer speculatief georiënteerde beleggers, die in verband met minder gunstig beoordeelde vooruitzichten van de conjunctuur in de Verenigde Staten, Amerikaanse fondsen afstoten. Gedurende de afgelopen week was bovendien een speciale factor van invloed, nl. de aangekondigde fusie van een drietal in Deli werkzame cultuurmaatschappijen, die voor de aandelen van enkele dezer ondernemingen een forse koersstijging ten gevolge had.

Wat de obligatiemarkt betreft doen nog steeds berichten de ronde over touwtrekken om de modaliteiten van een nieuw uit te geven staatslening, waarbij het Ministerie van Financiën, naar verluidt, met grote hardnekkigheid tracht het onderste uit de kan, i.c. een zo laag mogelijke rentevoet, te verkrijgen.

Aand. indexcijfers.	26 Juni 1953	3 Juli 1953
Algemeen	151,1	155,4
Industrie	209,6	212,8
Scheepvaart	161,9	163,0
Banken	136,7	138,4
Indon. aand.	53,3	58,2
Aandelen.		
A.K.U.	166	159½ ex d.
Philips	162	164½
Unilever	190	190½
H.A.L.	134¾	137
Amsterd. Rubber	90	96%
H.V.A.	106	109½ ex d.
Kon. Petroleum	318	319½
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	79%	79½/16
3-3½ pCt 1947	97¾	97¾
3 pCt Invest. cert.	99	99¾
3 pCt 1951	101¼	101½
3 pCt Dollarlening	96	96
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101	101½/16
3½ pCt Bataafsche Petr.	101¾	101¾
3½ pCt Philips 1948	101½	100%
3¼ pCt Westl. Hyp. Bank	97½	97%

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK

Van 4 Juli 1953 af

Plaats	Schriftelijk en t.t.	
	Voor deviezenbanken	Voor derden
Brussel	7,5432— 7,6572	7,53½— 7,66½ ¹⁾
Frankfort a/Main	89,80 — 91,157	89,75 — 91,20 ¹⁾
Kopenhagen	54,6045— 55,4297	54,57 — 55,46 ¹⁾
Lissabon	13,15 — 13,28	13,15 — 13,28
Londen	10,56 — 10,72	10,55½— 10,72½ ¹⁾
Montreal (t.t.)	3,81½ — 3,83½	3,81½ — 3,83½
Montreal (luchtpost)	3,81 — 3,83½	3,81 — 3,83½
Montreal (zeepost)	3,80½ — 3,83½	3,80½ — 3,83½
New York (t.t.)	3,77 — 3,83	3,76½ — 3,83½ ¹⁾
Oslo	53,05 — 53,33	53,05 — 53,33
Parijs	107,76 — 109,389	107,69 — 109,46 ¹⁾
Stockholm	72,9065— 74,008	72,85 — 74,06 ¹⁾
Zürich („accord" - frs)	86,25 — 87,555	86,20 — 87,60 ¹⁾
Zürich (vrije frs)	86,71 — 87,09	86,71 — 87,09

¹⁾ Minimum aankoop- en maximum verkoopkoers.

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN *)

STAAT I

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1953.

× f 1 mln

Raming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Mei 1953	Raming jaar 1953
Loonbelasting	73,4	54,5	40,1	66,1	55,7	289,9	650,0
Dividendbelasting	8,2	8,3	3,4	1,6	19,4	40,9	65,0
Commissarissenbelasting	1,2	0,6	0,5	1,1	0,5	3,9	9,5
Vereveningsheffing	30,3	23,0	15,7	26,0	23,0	118,0	240,0
Rechten op invoer	28,7	27,6	38,1	38,7	36,6	169,6	400,0
Accijns op gedistilleerd	9,9	7,5	7,9	8,6	9,5	43,5	100,0
Accijns op bier	0,7	1,0	1,0	1,3	1,8	5,8	17,0
Accijns op suiker	9,6	9,3	5,8	7,9	6,2	38,8	45,0
Accijns op tabak	30,3	26,7	26,4	27,1	27,5	138,0	305,0
Omzetbelasting	115,6	96,7	68,2	106,4	103,3	490,3	1.200,0
Rechten van zegel ¹⁾	3,6	2,6	2,7	2,7	2,5	14,1	40,0
Rechten van registratie	4,5	3,3	3,7	3,6	3,8	18,8	45,0
Rechten van successie	6,9	6,4	7,4	5,8	7,9	34,5	90,0
Motorrijtuigenbelasting	5,8	5,5	6,4	14,4	8,4	40,5	80,0
Totalen	328,8	272,9	227,3	331,3	306,2	1.446,4	3.286,5
¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz.	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	1,8	

STAAT II

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Mei 1953
Inkomstenbelasting	130,7	101,0	101,2	77,3	76,6	486,8
Vermogensbelasting	11,3	9,1	9,0	7,1	7,3	43,7
Vennootschapsbelasting	136,7	34,3	86,8	61,1	21,9	340,8
Grondbelasting ¹⁾	8,3	3,3	4,3	4,0	6,7	26,7
Personele belasting ¹⁾	9,1	8,6	9,0	7,0	7,2	40,9
Ondernemingsbelasting ¹⁾	3,0	3,1	2,0	1,6	1,2	10,9
Overige kohierbelastingen	0,3	0,0	0,2	0,0	0,0	0,6
Totalen	299,4	159,4	212,6	158,1	120,8	950,3

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1953.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Mei 1953	Raming jaar 1953
Vermogensaanwasbelasting	9,4	4,1	6,9	6,1	6,7	33,1	75,0
Vermogensheffing ineens	3,8	1,4	2,8	1,6	2,3	11,9	15,0
Totalen	13,2	5,5	9,7	7,7	9,0	45,1	90,0

STAAT IV

Aanslagregeling der kohierbelastingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1952 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1952	In Jan. t/m Mei '53 opgelegde aanslagen boekingsstijdvak 1952/1953	In Jan. t/m Mei '53 opgelegde aanslagen boekingsstijdvak 1953/1954	Totaal ontvangen in Jan. t/m Mei 1953 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Mei 1953
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	752,9	239,1	21,5	486,8	526,9
Vermogensbelasting	64,1	38,0	0,4	43,7	58,7
Vennootschapsbelasting	239,2	—37,0	246,3	340,8	107,7
Grondbelasting ¹⁾	15,0	0,4	60,2	26,7	48,8
Personele belasting ¹⁾	44,6	13,6	—	40,9	17,3
Ondernemingsbelasting ¹⁾	19,1	0,7	—	10,9	9,0
Overige kohierbelastingen	2,4	0,0	0,1	0,6	1,9
Totalen	1.137,4	254,8	328,5	950,3	770,3

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 - 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

*) In verband met afrondingen behoeven de in de staten vermelde totalen niet met de som der afzonderlijke posten overeen te stemmen.

STAAT V

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1952	Opgelegd t/m ult. Mei 1953 boekings-tijdvak 1952/1953	Raming jaar 1953	Opgelegd t/m ult. Mei 1953 boekings-tijdvak 1953/1954
Inkomstenbelasting	783,9	783,9	875,0	21,6
Vermogensbelasting	85,6	85,6	85,0	0,5
Vennootschapsbelasting	1.146,5	1.146,5	775,0	246,3
Grondbelasting ¹⁾	28,6	28,6	28,0	18,3
Personele belasting ¹⁾	23,1	23,1	27,0	—
Ondernemingsbelasting ¹⁾	0,3	0,3	—	—
Overige kohierbelastingen	4,9	4,9	—	0,2
Totalen	2.072,9	2.072,9		286,9

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staaf I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe éénmaal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staaf III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie).

Staaf IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1953 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteurenadministratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1952 behoort normaaliter in het boekings-tijdvak 1952/53 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1953 in het boekings-tijdvak 1953/54

Staaf V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staaf IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmateriaal, goud en deviezen-certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Reg. v. d. Rep. Indon.
20 Mei 1953	2.364.775	638.328	360.208	566.574	5.522.220
27 Mei 1953	2.364.775	732.163	464.301	585.809	5.291.555
3 Juni 1953	2.364.775	771.125	303.047	563.844	5.362.555
10 Juni 1953	2.364.775	802.235	330.110	566.570	3.808.853
17 Juni 1953	2.364.775	729.423	337.975	568.623	3.933.933
24 Juni 1953	2.364.775	730.163	197.164	594.772	4.005.991

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldwaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accoorden	Voorschotten in rekening courant
1 Juni 1953	2.306.234	1.629.464	1.579	352.979	33.059
8 Juni 1953	2.305.444	1.690.292	1.726	334.061	34.952
15 Juni 1953	2.304.790	1.699.182	2.521	332.981	38.071
22 Juni 1953	2.304.737	1.749.853	1.893	322.690	37.121
29 Juni 1953	2.321.387	1.770.419	1.373	317.300	40.866
6 Juli 1953	2.344.186	1.758.142	1.877	324.197	36.628

Saldi in rekening courant

Data	Bankbiljetten in omloop	Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalings-accoorden	Ander saldi van niet-ingezetenen
1 Juni 1953	3.101.528	2.442.977	942.293	1.195.963	100.225	41.887
8 Juni 1953	3.037.973	2.551.091	1.069.208	1.195.963	100.395	42.040
15 Juni 1953	3.008.268	2.599.771	1.118.788	1.195.963	97.793	40.476
22 Juni 1953	2.997.555	2.607.663	1.081.373	1.195.963	94.837	40.148
29 Juni 1953	3.108.597	2.503.774	993.284	1.195.962	104.152	38.040
6 Juli 1953	3.091.237	2.509.247	883.355	1.202.969	87.794	38.909

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudforraad	Tegede op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalings-accoorden	Handelspapier op België en overheidsrechten	Voorschotten op overheidsfondsen
28 Mei 1953	34.767	823	15.398	14.331	313
4 Juni 1953	34.767	898	15.439	13.341	672
11 Juni 1953	34.767	876	15.382	13.688	508
18 Juni 1953	34.767	1.127	15.085	11.910	541
25 Juni 1953	34.778	1.133	15.108	12.044	555
2 Juli 1953	34.778	861	14.834	15.356	730

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi:					Verbindnissen t.o. het buitenland i.v.m. betalings-accoorden	
			gewone rek.	Acc. Econ. Sam.w.	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U. landen	Ander	
28 Mei 1953	372	96.594	4	289	450	-2.646	946	960	
4 Juni 1953	361	97.498	5	289	452	-1.349	746	969	
11 Juni 1953	370	96.661	4	289	493	-2.251	782	969	
18 Juni 1953	374	95.873	4	289	502	-1.377	355	955	
25 Juni 1953	368	96.160	2	147	345	-1.637	260	959	
2 Juli 1953	339	98.945	4	147	351	-1.470	331	1.023	

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hen-nipman, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W. Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries, Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60; voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10.

Abonnementen worden aangenomen door de boekhandel en door uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

*Voor tienduizenden werkers
uit honderden bedrijven
werden de pensioenen
bij Amstleven ondergebracht.*

*Adviezen worden
gaarne verstrekt door*

Het Bureau voor

Personeelverzekering
van **AMSTLEVEN**

N.V. AMSTERDAMSE MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERKERING - N. Spiegelstraat 17 te Amsterdam - Tel. 63272

vacatures

**DE NATIONALE COÖPERATIEVE
ZUIVELVERKOOPCENTRALE (N.C.Z.)**

te Amsterdam zoekt een

Chef van de ADMINISTRATIE

De nodige scholing en ervaring op administratief en bedrijfseconomisch gebied om de boekhouding te kunnen gebruiken als een instrument voor het bedrijfsbeheer, is noodzakelijk.

Leeftijd circa 30—35 jaar.

Aanvangssalaris 8—9 mille.

Goede premievrije pensioenvoorzieningen.

Brieven met volledige inlichtingen over persoonlijke en zakelijke antecedenten te richten aan het Hoofdkantoor der N.C.Z., Keizersgracht 472, Amsterdam.

Handelsafdeling van een Buitenlandse Missie zoekt

FUNCTIONARIS

met Universitaire opleiding en grote praktische ervaring in de handel

Speciale bekendheid met locale handelsaangelegenheden noodzakelijk. Sollicitant moet in staat zijn geheel zelfstandig Engelse handelscorrespondentie te voeren. Grondige kennis der Engelse taal derhalve strikt noodzakelijk. Salaris van f 400.— tot f 700.— per maand. Jaarlijkse maandelijkse verhogingen van f 20.—, terwijl voor geschikte en bekwame kracht hoger aanvangssalaris mogelijk is.

Brieven onder no. E.S.B. 28-2, Bur. v. d. Blad, Postbus 42, Schiedam.

Advertenties voor het eerstvolgende nummer dienen uiterlijk 14 Juli a.s. des voormiddags in het bezit te zijn van de Advertentie-afdeling, Postbus 42, Schiedam.